

СРПСКИ НАРОД

О, ЛАКОВЕРНИ СВЕТЕ!

Зар ти треба да удараш сваки дан главом о зид, док је сасвим не размрскаш, па тек онда да се опаметиш?...

Сретох пре неки дан једног познатика који ми се жалио, да не зна већ више шта да мисли о овом рату. Од једних чује ово, од других оно...

— Најбоље је, рекох му, да о рату ништа и не мислите, него да се мирно бавите својим послом и да другима то исто саветујете, јер људи могу о некој ствари критички расуђивати само ако јасно виде главне чињенице, што није увек лако и просто; а што је још горе, ако на место објективних чињеница узму за полазну тачку свога расуђивања своје субјективне жеље и осећаје, онда...

Мој познатик не даде ми да довршим реченицу.

— Баш у томе жбуну и лежи зец, рече он. Тај психолошки момент игра, без сумње, највећу улогу у садашњој нашој духовној и националној кризи.

Мени није било тешко убедити свога познатика да је све то илузија без икакве стварне подлоге и да та илузија може бити кобна, ако се после погрешних закључака приступи и погрешним радњама. Ти погрешни закључци већином проистичу из неке априорне и сасвим неоправдане сентименталности према енглеској демократији и совјетској Русији. Та сентименталност је много припомогла и остварењу пуча од 27 марта 1941, чије последице ми сад испаштамо... Међутим, за Совјете као и за Енглеze и Американце судбина српског народа је последња рупа на свирали. Совјети сад мисле само на то како ће што пре повратити Украјину, која им је потребна као насушни хлеб, а Енглеска и Америка се журе само због својих интереса да очисте Средоземно море, од Гибралтара до Суеца, и да преко Суецког канала што пре успоставе најкраћи пут за Индију, још док Јапан не би претворио Источну Азију у једну несавладљиву тврђаву.

Мој познатик ме је упитао, дали из тих чињеница треба извести да ће овај рат још дуго трајати и да је Европа само средство а не циљ Енглеzима и Американцима. Одговорио сам да се такав логички закључак намеће сваком који мисли својом главом, али да и без тога сами досадашњи догађаји треба да служе као озбиљна опомена нашем лаковерном свету. Ми ни у ком случају не можемо утицати на ратне дога-

ђаје, а они који мисле другојаче само излажу свој народ највећим опасностима... Очеvidно, рат може још дуго потрајати.

Ја не видим да две највеће силе, као што су Немачка и Јапан, чија је сва оружана снага сконцентрисана у једном повезаном простору, могу уопште бити савладане од Енглеzа и Американца који треба да превлаче преко толиких мора све што им је потребно за најтежи офанзивни рат који се може замислити. Осим тога, не треба губити из вида да су немачки и јапански војници храбрији, дисциплинованији и фанатичнији од енглеских и американских. Совјети, као средство у рукама Енглеzа и Американца, имају све мањи и мањи значај.

Расипање њихове снаге је узалудно, јер се њиме не постижава одсудан ратни преокрет нити се противнику наносе ма и најмање сразмерни губици. Совјети не могу дуго издржати тај несразмерни проценат. Болшевици ипак остају упорни, мислећи да могу постићи циљ разбијајући главу о непробојни зид. То је доказ да је њихов положај очајан и да они не смеју дочекати још једну зиму, ако не постигну какав знатнији оперативни успех још у овим летњим месецима па ма по коју цену материјалних и људских жртава. Немци у томе виде само знак немоћи свога противника и са потпуном поузданошћу могу одредити тренутак своје будуће одсудне офанзиве за ликвидацију источнога фронта. После тога треба очекивати последњу и најстрашнију фазу рата, која ће се у главном ограничити на двобој између Немачке и Енглеске.

Тешко је предвидети све догађаје који могу наступити код противника Немачке после те најкритичније фазе у овом рату. Највећа опасност која прети англосаксонским државама, то је социјална револуција која може букнути још пре завршетка рата.

Озбиљност једног народа нарочито се огледа у његовим умним и моралним способностима које он показује у старању за свој опстанак и одбрану својих животних интереса у случају рата. Још пре рата, чим се отпочео препорођај немачког народа у духу националног социјализма, за неколико година сваки је Немац постао свестан своје дужности према целини, и данас се та колективна солидарност и озбиљност немачког народа потврђује на свима пољима. Немачка се на време препородила, и зато је она у овом рату потпуно обезбеђена

Написао:

др М. Спалајковић

како на спољашњем тако и на унутрашњем фронту. Она се не може ни физички ни морално сломити.

У сваком случају, оно што данас чини Немачку најмоћнијом на свету, то је не само њена оружана материјална сила него, а можда још и више — нарочито с обзиром на даљу будућност човечанства и цивилизације — њена

НЕМАЧКА ЈЕ СВЕСНА ДА СПАС И БУДУЋНОСТ ЕВРОПЕ ЗАВИСЕ ОД ПРЕПОРОВАЈА ЊЕНИХ НАРОДА. ОНА ТАКОЂЕ ЗНА ДА ЈЕ ЗА ТАЈ ПРЕПОРОВАЈ ПРВИ УСЛОВ ДА СЕ ИЗ ОРГАНИЗМА ЕВРОПСКИХ НАРОДА ИЗБАЦИ И ПОСЛЕДЊИ КОМУНИСТИЧКИ БАКЦИЛ. НАПРОТИВ, У СВОЈОЈ ЗАСЛЕПЉЕНОСТИ, АНГЛОСАКСОНЦИ ПРЕДАЈУ СУДБИНУ ЕВРОПЕ И ЊЕНЕ КУЛТУРЕ НА МИЛОСТ СТАЉИНУ, ОСТАВЉАЈУЋИ МУ ОДРЕШЕНЕ РУКЕ НЕ САМО ЗА ИНВАЗИЈУ ЦРВЕНЕ АРМИЈЕ У ПОЈЕДИНЕ ЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ НЕГО И ЗА ПОТПУНУ БОЛШЕВИЗАЦИЈУ ЕВРОПЕ.

Заосталост Енглеzа и Американца иза Немаца огледа се на свима пољима. Са невероватном лакоумношћу и непојмљивом необазривошћу, они су један локални европски спор претворили у свеопшти светски рат. Међутим, сву бригу о борби на спољним фронтима они су, као и увек, оставили другим народима које су постепено увлачили у рат. Али још веће и још теже показало се њихово слепило у погледу унутарњих фронта. Стога изгледа све више, да ће до одлуке о овом рату довести не толико немачка победа на спољним фронтима колико социјална еволуција и револуција у самим Сједињеним Државама и Енглеској.

Тај унутарњи слом либерално-плутократских држава постаје у толико вероватнији и неизбежнији уколико рат буде дуже трајао. У тим државама појављују се већ сви знаци духовне, националне и социјалне кризе. Од свих ова последња је најозбиљнија и неминовно ће утицати на развој ратних догађаја. Штрајкови америчког радништва су у пуном јеку. Радницима се намећу све веће жртве, док им се ничим не обезбеђује животни минимум. Свест америчких радника се буну против безобзирне експлоатације капиталистичких трустова. Све су то симптоми једне тешке социјалне кризе и озбиљног унутарњег врења, из којих се може закључити да Енглеzi и Американци не могу издржати дуг рат. Свест о неизбежном расулу њихових лажних демократија све више отима маха код америчких и енглеских грађана, као и њихова

конструктивна моћ која се огледа у савршеном и најрационалнијем решењу социјалног проблема, а на првом месту радничког и земљорадничког питања. Ту конструктивност немачког духа, која се испољава и у току самог рата, сведоче и разноврсне реформе које Немачка већ изводи у поседнутом делу Русије као и стварање огромне руске добровољачке армије која ће имати за задатак да потпуно очисти од болшевизма руску земљу и с ове и с оне стране Урала. Тај задатак је природна дужност самих Руса.

Он је морао такође мислити и на све евентуалне последице које би слом источног фронта изазвао у расположењу енглеског и америчког јавног мишљења према овом рату уопште. Черчил је нарочито морао бити забринут неизвесном будућношћу своје отаџбине не само у погледу социјалном и националном, него и политичком и интернационалном.

За Енглеску, овако тешко осакаћену и исцрпљену, не може бити свеједно да ли ће се мир закључити две године раније или доцније. Укљештена између болшевизма и американизма, шта Енглеска може очекивати од евентуалне победе својих савезника, нарочито ако се рат продужи у недоглед.

* *

свест о све већој, не само оружаном, него и конструктивној моћи Немачке и Јапана.

Вероватно, Черчил је на све то мислио кад је недавно пред америчким конгресом изјавио да је продужавање рата опасно за савезнике, јер би могло проузроковати њихов слом. Он је морао на првом месту помишљати на критичан положај соејетске армије, с обзиром на све што се одиграва не само на соејетском фронту него и нарочито у позадини тога фронта, где антиболшевички покрет све више сазрева тако да у извесном тренутку соејетска власт неће бити у стању да савлада тај по-

Највеће су тешкоће оне које сами себи стварамо, највећа су зла она која сами себи чинимо. Ја сам једном ногом у гробу. Мени је једини циљ да упутим Србе на што реалније размишљање о судбини српског народа у вези са садашњим догађајима.

Енглеzi, Американци и Совјети воде рачуна само о својим интересима, и не обзиру се ни на шта друго. И генерал Недич најбоље доказује своју државничку мудрост и своје неограничено родољубље, кад се стара само о животним интересима и опстанку српског народа, не обзирући се нимало на оно што се о њему мисли у Лондону и Москви.

У ОВОМ БРОЈУ:

О, лаковерни свете! од др М. Спалајковића
Данашња дужност српског народа од Уредништва.
Емигранти и судбина малих народа од др Вилхелма Коепена

Наставници у светој служби српском народу
Мир или трећи светски рат од К. В.
Новим путем од Војина Дрвенције
Из мојих успомена на немачке филозофе (II) од др
Бранислава Петронијевића

Светлост из Јене од Пола Бастиеа
Смрт српског домаћина, награђена приповетка од
Д. Илића-Јеја

Песма о раду нашег народа од Ђ.
Мистерија микро-хелије од Ханса Маркарта

СТАЛНЕ РУБРИКЕ:

Српски добровољац,
За наше село,
Недеља дана на ратиштима,
Нове књиге и листови,
Радио.

ДАНАШЊА ДУЖНОСТ СРПСКОГ НАРОДА

Уколико се ратни пожар ближи европском тлу, утолико обавезе европске солидарности постају веће. То важи без изузетка за све европске народе, па и за српски народ, јер је и он судбински везан за Европу. У великим часовима своје историје он је показао своје европско опредељење, док је у временима забуне и пометње био изван европске солидарности.

Зато данас свест о његовој европској припадности мора да буде жива и висока, да не би учинио опет коју грешку, која може бити фатална и од најтежих последица за његову будућност. Он не сме да губи из вида стварност, не сме да се поводи за лажним и тенденциозним претстављањем догађаја, него мора да разуме да је његово место на фронту Европе у борби за њену слободу од освајачких намера плутократских крвопија и црвених џелата.

Свима материјалним и моралним снагама, којима српски народ данас располаже, он мора да учествује у овој судбинској борби за опстанак Европе противу покушаја удружених варвара са Запада и са Истока да је деградира са водећег места у култури човечанства. После горког и крвавог искуства из скорошње прошлости, не сме нико више да буде у редовима српског народа, који би могао да се колеба у погледу дужности и обавеза српског народа као члана европске заједнице. После блефова и превара Лондона и Вашингтона не сме бити нико тако лакоуман да и за тренутак поверује у «ослободиоце», који у ствари хоће поново да га окупу у ланце робовања међународном капитализму под вођством бездушних јеврејства.

Верујемо и имамо доказа да је код огромне већине српског народа преовладао свест о његовим правим интересима, који су истоветни са интересима Европе, чији опстанак, будућност и могућност нове културне величине у првом реду брани Велики Немачки Рајх како на источном фронту тако и на свакој угроженој тачки европског континента. Верујемо да, сем једне шаке залуделих странах пропагандом или туђинских плаћеника нема разумног Србина на селу и у граду који није схватио смисао данашњих догађаја и разумео да је животну питање за српски народ да сачува ред и мир по сваку цену на своме тлу, јер тиме највише допринеси победи европске солидарности над удруженим непријатељима Европе. Верујемо и то да ће наш народ посведочити своју некадашњу репутацију политичког народа схватајући да таквим својим држањем с обзиром на његов геополитички положај у овом делу Европе може једино побољшати свој положај, као што се то може закључити из досадањих изјава меродавних немачких фактора. Зар место да се руководи разумом и мудрошћу да допусти да га воде и заведе којеквали политички буварци и магарци, због којих је толико настрадао и поднео толико жртава?

Српски народ треба исто тако да се боји и друге једне опасности, којој подлежу врло често како појединци тако и народне

скупине. Много се грешака чине и много се непотребних жртава даје, кад се у тумачењу догађаја и објашњавању историјских процеса стално позива на прошлост, на историске аналогije, сличности. Сасвим упрошћено и букварачко је то схватање да се историја увек понавља и да ће се данас или сутра поновити оно што је било пре неких двадесет година.

Та интелектуална лењост или сива интелегенција извор је многих заблуда, погрешних потеза и фаталних опредељења, које скупе стају појединце и народе и велика су сметња за историски напредак. Учиниће фаталну погрешку они појединци и народи који резонујући историским аналогijама у својим предвиђањима праве прогнозе о исходу данашњег светског рата.

Материјалне прилике, техничке промене највећих размера, дубоко измењени морални и духовни услови под којима се води данашња борба условљавају сасвим другачији ток догађаја и искључују исход који би био понављање прошлости. Зато се тешко варају они који верују да ће се ова епохална борба завршити враћањем старом поретку, који је деценијама држао народе у заблуди својим лажним и лицемерним паролама о тобожњој слободи и једнакости. Доживеће тешка разочарења они који траже само сличности, место да траже разлику између данашњице и јучерашњице, допуштајући могућност историског новума, у словљеног новим приликама и условима.

Српски народ у свом урођеном инстинкту самоодржања осетио је смисао данашње стварности и где су његови прави интереси и зато нема опасности да ће скренути са пута свога спаса који га води бољој будућности. Мислимо да нема сигурније политике него кад је води здрав инстинкт и да онда има најмање опасности за грешке и лутања. Али је најопасније кад место њега дођу сиво полупанство, незрелост и недоученост полуинтелигената чије незнање једино је равно њиховој уображености. Треба само дати српском сељаку потребна сретства да се може одбранити од оних који су се одродили од њега и од земље и хоће да му наметну своја погрешна и застарела схватања, и онда не бисмо страховали за опстанак и будућност српског народа. На против има пуно знакова који говоре да исправност схватања и држања српског народа може да уроди жељеним плодом.

Зато је велики грех пред Богом и тежак злочин према своме народу, кад неко данас покушава да поведе српски народ путевима интереса непријатеља Европе, који су и његови заклето непријатељи, због којих је доживео тешке дане и због којих може сачекати још већа искушења. Али и дужност је свију одговорних фактора за опстанак и будућност српског народа, као и свих правих српских родољуба да свима сретствима спрече негативан утицај и разоран рад одрођених елемената и да не допусте да српски народ скрене са свога српског и европског пута, који га једини може одвести бољој будућности.

»С.-Н.«

Један совјетски ловац уловљен од немачких митраљезаца

(Фото: В. В. А.)

Емигранти и судбина малих народа

Када је после Катинске шуме и сукоба између Драже Михајловића и партизанског бандита Тита, наново дошло до кризе и борбе у пољској и „југословенској“ емиграцији, посветила је енглеска и америчка штампа већу пажњу проблемима емиграната.

Јавно мишљење обеју земаља сматрало је ове емигранте само као безначајна оруђа, којима је дужност да поново сакупе и организују последње остатке оружане снаге напуштених народа, наоружају и употребе као топовску храну Енглеза, да служе као средишта за стварање нереди у њиховим земљама. С времена на време састајали су се вође свих „музеја воштаних фигура“, да би учествовали као статисти једне ревије, коју је Рузвелт назвао именован „Уједињених нација“.

Услед сталних Стаљинових напада против сада убијеног генерала Сикорског и „југословенске владе“, потрудила се америчка и енглеска штампа, да пружи својим читаоцима неколико репортажа о овом шареном друштву. Том приликом писали су, са извесним багателисањем, да је ова емигрантска клика приликом свога бекства у Америку, понела поред државних каса, остатака разбијене војске и аката, и стару неслогу, партизанство и све предрасуде.

Појавиле су се многобројне мале групе, које се међусобно жучно нападају, испуњени завишћу за јаслама, које се међусобно добро организованом шпијунском уходом и поткажују. Поред „владиних кругова“, постоји непрегледна скупина радикалних појединаца, којима је већ раније горело под ногама, и који су се сада у туђини срели са својим старим противницима.

Појавили су се и они, који су били функционери покрајинских секција Коминтерне у Москви, који се сада претстављају као наследници избегличких организација на Темзи, да под заштитом Стаљина, као што је случај са болшевичким пољским комитетом, раде и на успостављању једне црвене армије.

Зо човека са улице у Лондону, коме су потпуно непознате прилике на Континенту, цео овај хаос одиграва се у стилу једног вацара, још више за просечног Американца, који у својој уо-

бражености са презирањем види европске прилике. Ма да су годинама ове бегунце сматрали светлим појавама и борцима за слободу и људска права ипак се и Енглезима учинила ствар са емиграцијом чудна. За њих су не само јевреји, својом дрскошћу и незаситљивошћу права напад, то постају постепено и ове емигрантске владе уједињених банкрота.

Бивши претседник норвешке владе Хамбро, недавно се горко пожалио, да у послератним плановима Енглеза и Американаца, мали народи играју само незнатну улогу, и да их нико не слуша, када траже гаранције за своју будућност.

Против ових емигрантских влада, као по неком плану, изигравају се и такозвани „демократски дисиденти“ који се већ деценијама налазе у емиграцији, и који су изгубили сваку везу са својом отаџбином. С друге стране узимају се извесне преживеле личности, за које Американци чак тврде, да су ови американизирани исељеници европских народа у Сједињеним Америчким Државама, и стварни претставници ових народа.

У свима овим махинацијама види се презирање, које показује Лондон и Вашингтон, о Москви и да не говоримо, приликом третирања животних питања малих народа. Сматрајући да већ сада могу доносити одлуке, Енглези и Американци деле ове државе по Версајском узору на сатрапије, чије корумпирани емигрантске владе, имају у индиском стилу, да играју по свираљци енглеских и америчких резидената.

Сав овај шљам, који је раније тровао живот читавих народа, треба наново да се врати, да буде изабран из редова имеграната, који опет имају задатак да потребне изазиваче трулежи пажљиво сачувају, до повратка на Континент. Европа треба да се врати на оно што је било раније, на оно што треба да значи најнижи ступањ његовог опстанка. Борба свих против свих, треба да омогући суверену владавину и безобзирну експлоатацију европског континента, од стране сила полуазијатског и океанског порекла. Све оно што се скрива иза великих речи о слободи, о независности, достојанству човека, демократији и миру које су

имали лепши и дубљи смисао, у стварности су одавно напуштене и подвргнуте руглу.

Кад се год Енглеска у прошлости бавила рестаурацијом емигрантских влада, то је донело само зло народима, довело до тешких поремећаја њином политичког и социјалног склопа. То већ лежи у самој клици ове игре са емигрантима, од којих је већина цео свој живот провела у туђини и у служби туђину.

Ништа није бедније него покушати задржати ток историје, после ових великих и дубокосежних преокрета. Ново доба омрзнуто је Енглезима и Американцима само зато, јер они не желе јачање малих народа. У Лондону и у Вашингтону држи се ова емиграција и плаћа, само да би помоћу њих припремили погодан терен сасвим у стилу Москве, која већ сада држи спремне болшевичке комесаре и џелате ГПУ-а. Да Енглеска поред себе не трпи велике и способне народе, показују њени послератни планови, по којима и велики народи са највећим заслугама за човечанство, треба да постану масе робова без части и заштите. Када Енглези и Американци желе да моћне историске индивидуалитете са великом прошлосту и заслугама данашњице учине богаљима и просјацима, шта је онда остало за живот малих и младих народа.

Да је ово тачно, показује бедна улога намењена емигрантским кликама, и цинизам, са којим ови уображени господари света прелазе на дневни ред преко најскромнијих жеља ових малих савезника из прошлости.

За Енглезе и Американце поред Енглеза, Американаца и болшевика, не постоје народи са равноправношћу. Изнад њих свих налазе се јевреји.

Др Вилхелм Коепен

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.
ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.
РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Терезије 5 меџанин, I степениште (Палата Извозне банке) Тел. 20-383.
ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.
Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко „Пресека“, а. д. Влајковићева 8.

Наставници у светој служби српског народа

„Народ без честите и радне омладине нема своје будућности“

Нова Србија не може се остварити без нових људи, ако је не понесу нови српски нараштаји, свесни заблуда прошлости и вољни да своје животе и све своје снаге посвете препороду и обнови српске Отаџбине. Као и увек ништа велико и ништа трајно не може се створити без одушевљења и пожртвовања омладине. Кад смо били велики омладина здравог духа била је у служби националног идеала. Тако мора бити и сутра, ако хоћемо да се обновимо и да започнемо нову светлу еру националног живота.

Али нове омладине, свесне и пожртвоване, неће бити ако је не преваспитају и не упуте на прави пут наставници и васпитачи, свесни своје одговорности према новом поколењу ради добра и величине српске Отаџбине. Наставнички кадар мора да се врати великој и светлој традицији учитеља и професора који су у некадањој Србији вршили своју дужност са дубоко развијеним осећањем за своју мисију.

То су била велика поколења наставника и васпитача, који су се одужили своје народу, и који је у својој захвалности створио изреку: »Бог да прости прво учитеља, па родитеља«, изражавајући тиме своје схватање да је морално и духовно уобличавање личности важније и судбоносније од плотског рађања.

Генерал Недић на своме састанку са просветним окружним инспекторима позивајући се на ову народну мудрост, коју је он својим животом проверио, показао је у коликој мери своју бригу и своју неуморну пажњу посвећује питању духовног и физичког васпитања омладине у новом националном духу да би Нову Србију поставио на здраве и необориве темеље. У своме исцрпном говору председник Српске владе изнео је принципе и дух, којима мора да се надањују васпитачи нове српске омладине, која ће се напајати на бистрим и свежим изворима српске историје и националних традиција, место да робује деструктивним јудео-марксистичким идеологијама, које негирају нацију, породицу и све народне традиције.

Генерал Недић је исто тако у име Отаџбине одао признање наставничком кадру за његово високо схватање своје дужности у данашњим приликама. Они су са пуно преданости спроводили његове интенције и његовог првог сарадника на извођењу далекосежне просветне реформе г. Велибора Јонића, показујући да и усред сваковрских тешкоћа не сме се губити време у нераду, него се мора не губећи ни часа приступити реформама и изграђивању новог српског поретка. Просветна реформа у новом националном духу, која се спроводи смишљено и без одлагања, дала је до сада већ најпозитивније резултате и она је најбоља залага да ће се Нова Србија остварити удруженим напорима препородиоца Србије и нових српских поколења.

Генерал Недић о националном васпитању омладине

После свршетка школске године и пред почетак рада у новој години, у Београду су се састали окружни просветни инспектори из целе земље, где ће за време свога боравка од неколико дана одржати више конференција са министром просвете и вера, као и са осталим високим просветним функционерима.

Окружне просветне инспекторе примио је 28 ов. мес. у свечаној дворани Претседништва министарског савета, председник Српске владе, армиски генерал Милан Недић. Овом пријему присуствовали су министар просвете и вера Велибор Јонић и помоћник министра Владимир Велмар-Јанковић.

Министар просвете и вера поздравно је председника владе и у свом говору изнео је значај у данашњим приликама окружних просветних референата, којима је према новој организацији Министарства просвете стављено у дужност да будно мотре на целокупну просветну политику на терену у повереним окружним. У свом поздравном говору, министар Велибор Јонић између осталог рекао је:

„Ако има извесног напретка, Господине Претседниче, у просветној политици то се има у многоме захвалити господи инспекторима, који су врло пожртвовано вршили своју дужност у прошлој школској години. Они се нису задржали само на администрирању, већ су се тру-

дили да се изврши препород наше школе и школске омладине. У жељи да се поврати стари српски дух и да би се створила што тешња веза између школе и дома, одржавана су ђачка посела, на којима су присуствовали сем ђака и наставника и ђачки родитељи. На тим поселима рецитована је и певана српска песма, играна српска кола. Успех ових посела, за које су се интересовали и ђаци и ђачки родитељи, био је велики. Сем ових посела сазивани су састанци ђачких родитеља са наставницима на којима су дискутовани важни просветни проблеми, као и питање ђачке исхране. Школска омладина радила је такође у пољима, обрађујући слободне површине, не само у Београду већ и у свим градовима Србије. Кроз тај рад створена је пријатељска атмосфера између деце и наставника. У основним школама заведени су завршни испити.

У свом даљем говору министар Јонић вели:

„Наставници такође нису жалили труда да се ставе у службу државне пропаганде и да обавештавају наш народ о настајањима Владе народног спаса.

Ја мислим, Господине Претседниче, завршио је министар Јонић да нећу претерати ако кажем да су наставници уложили много труда на просветном подизању нашега народа и на враћању српске омладине светосавском путу.

После говора Јонића председник владе генерал Недић упутно је просветним окружним инспекторима следеће речи:

„Господе окружни инспектори, ја сам врло срећан што могу да вас данас поздравим и да вам кажем неколико речи, прво речи захвалности на вашем великом труду, који сте уложили на подизању и васпитању наше омладине под најтежим приликама и условима да би се завео један нови бољи и срећнији поредак за српски народ и за нашу школску наставу.

Ви сви знате, господе инспектори, да је омладина највеће благо једнога народа. Један народ без омладине васпитане, честите, поштене и радне нема своје будућности. Омладина увек тражи да је неко води и васпитава. Ви сте на себе преузели васпитну мисију те омладине и ја вас молим да је извршите што савесније.

Господе, ми смо се у прошло-

ставници од његове омладине створе честите и поштене грађане, велике Србе и родољубе, а не нехришћане, комунисте и интернационалце, већ људе који имају и душу и срце и за себе и за своју околину и за читаво човечанство.

То је потребно да би српски народ могао да просперира у своме животу, да би могао да напредује на културном, привредном и економском пољу, то је потребно и зато, да кад цео народ западне у једну тешку ситуацију, као што је данас наш народ запао, да би могао да издржи све тешкоће у којима се нађе. Ми у прошлости нисмо тако радили, и због овога што данас преживљавамо криви смо сви. Сви ми за ово мора да сносимо кривицу. Од те кривице не може се бежати ни пред историјом ни пред самим собом. Наша је омладина у прошлости била напуштена, али у будућности то се не сме више дешавати.

Председник Владе и министар просвете на конференцији са школским надзорницима

Снимак Државне пропаганде

сти смо се о нашу омладину и наша је омладина била вођена погрешним путем, због чега је она и била упропашћена, а услед тога настали су и зли дани и за српски народ и за нашу омладину, која пати због наших грехова. То не сме да се догоди у будућности, јер још један такав погрешан корак, па оде сав српски народ у пропаст.

Ја знам да ћете ви све учинити да би нашу омладину повели бољој и срећнијој будућности. То тражи од вас наш народ, то тражи од вас наша просвета, то траже од вас и ђачки родитељи. Какву омладину ви спремите, та кав ће и наш народ бити, зато вас ја молим да ово неколико речи што ћу вам ја рећи примите срцу, јер ја гајим велики култ према наставницима. Све што сам постигао у своме животу имам да захвалим својој мајци и својим наставницима. Зато тражим да професори и учитељи буду не само наставници него и васпитачи.

Они наставници чији се рад своди само на предавање њихових предмета и бележење оцена, врше један јалов посао. За српски народ важно је да му на-

Господе, ми морамо спремити нашу омладину због тога тако расно јаку, ако хоћете фанатизовану, да би могла извршити свој национални задатак, то јест да би могла да буде жижка која ће око себе да окупи све наше српске покрајине у једну јаку и јединствену целину. Ето, господе, колика је ваша света мисија у служби српског народа. Ви, штв сте за ово кратко време учинили на националном подизању и васпитању наше омладине много сте учинили и на добром сте путу, али ја од вас тражим да тај свој рад и свој успех у будућој школској години удвостручите, а затим и удесетостручите.

Ето, господе, то је ваша мисија, којој ви мора да посветите много труда и много љубави.

Ја сам захвалан господину министру просвете што ми је дао ову прилику да се с вама поразговарам. Ја вас молим пренесите ове моје речи вашим колегама, вашим потчињенима и омладини „нашој узданици“.

После одржаног говора господин председник владе задржао се у разговору са окружним просветним инспекторима којом им је приликом казао да се Влада народног спаса брине за материјално стање чиновништва. „Ми смо више пута, рекао је г. председник, повећавали припадности државних чиновника, али се то није показало као ефикасно. Сада смо одлучили на министарској седници да се државним чиновницима, а у границама могућности, повећају припадности у нагури што ће се показати много ефикасније.

Та повећања ће бити у брашну, угљу, дрвету и другоме. Колике количине ће бити за сада још не знамо али се у том правцу ради на повећавању припадности“.

Затим је господина председника владе отпоздравио Војислав Бранковић, професор и окружни инспектор из Зајечара следећим речима:

„Господине Претседниче, у име свих присутних колега, окружних инспектора, хоћу да Вам се захвалим на овом Вашем топлим пријему и на високој части коју сте нам указали што сте нас примили и што хоћете као добар отац да нас посаветујете.

На овоме састанку ја Вам изјављујем, у име свих својих колега, да ћемо и даље свим својим силама допринети остварењу високих смерница Српске владе коју Ви тако достојно и тако српски репрезентујете. Ми ћемо и у идућој школској години као и у прошлој уложити све своје знање да на првом месту сачувамо и подигнемо нашу омладину, коју Ви лепо називате децом нашом.

У то име ја Вас поздрављам Господине Претседниче. Живели нам на опште добро целог српског народа“.

Одговорни за лондонске и каирске радио емисије

Такозвана „југословенска влада“ у Лондону као да никада није била мање господар своје главе као у свом најновијем издању под вођством Мише Трифуновића. И њен претседник и њени потпретседници и остали чланови у њеном кабинету ћуте као рибе. У име њих говоре на лондонском радију туђини или наши сународници, а ноторни енглески плаћеници.

И од раније је познато да „југословенске владе“ у Лондону нису имале никаквог утицаја на емисије радио Лондона и Каира. Ту говоре званични агенти британске владе. Али, та околност ни у колико не смањује одговорност такозване „југословенске владе“ за сва она хушкања и потстрекивања на непромишљености и злочине што се све без престанка изручује преко српских радио емисија у Лондону и Каиру. Ако не умеју нешто паметно да кажу, или ако су силом спречени да нешто паметно кажу и поруче своје народу преко радија, онда би та господа могла да имају — као нека влада — бар толико моћи да утичу да се преко тог радија не говоре најбезочније и најлуђе ствари српском народу који ради тога без престанка страда и губи главе.

Срамни напади на угледне и светле личности, на велике српске патриоте као што су један Милан Недић, М. Спалајковић, Димитрије Љотић, В. Јонић и многи други наши јавни радници, који су од почетка наше катастрофе, — у коју су нас увалили емигрантски безумници и њихови плаћеници лондонски и каирски хоштаплерски спикери, — упрегли све своје умне и моралне снаге да спасавају Српство у колико се даде спасти, такођер су честа појава енглеских радио емисија. И за те нападе и инсинуације носе одговорност чланови „југословенске владе“ и „политички“ прваци емигрантске групе у Лондону. Нема изговора нити ће га икад бити да њих и од тога оправда. Емигрантска господа у Лондону нису деца нити се од јуче баве политиком и јавним радом. Сви ма њима добро су познати и некадашњи и садашњи јавни и политички рад Недића, Спалајковића, Љотића, В. Јонића, јер је тај рад светла, отворена књига кроз целе деценије за све и свакога. Данас, у тим својим напади на све наше заслужне људе, лондонска господа се потпуно изједначају са највећим крвницима српског народа. То се неће никад заборавити ни њима ни онима који их на ма који начин подржавају.

Сл. Ст.

Мир или трећи светски рат

Иако је Версајски диктат у својој суштини историским развртком застарео, он и данас по својој смислу, као докуменат, има своју актуелну вредност. Њега сматрају Енглези и Американци, који су и у доба Версаја у пропастили мир, и данас као узорно дело за решење свих европских питања. Једину замерку коју му чине, то је да Версајски мир није био довољно бруталан.

У својим послератним плановима, енглеска и америчка пропаганда захтева потпуну и трајну окупацију Немачке, потпуну контролу њеног духовног живота, одрицајући се свих демократских начела, ради којих тобоже воде рат „Уједињене нације“. Јеврејство би желело, да Европу деградира на ниво једне плутократске колоније под болшевичким надзором, и то све на основу версајских фраза, као да је само на тај начин могућно „осигурати“ трајан мир у будућности. То је истим речима речено већ 1919. Да би се ово тврђење учинило што веродостојнијим, измишљена је била лаж о ратној одговорности, коју су демантовали и сами историчари из табора непријатеља Средње Европе.

Још битније питање, да ли је од 1918 до 1939 заиста владао мир и слога у свету, у доба када је Немачка била потпуно разоружана, потиснута са свих стратешких позиција, и заокружена до зуба наоружаним суседима.

Да ли су ратови тога раздобља изазвани од Немачке и да ли је од ње претила стална опасност?

Познато је, да је већ у време припрема за Версајски диктат, избијао сукоб за сукобом међу тадашњим „победничким силама“. Тајним уговорима обећаване су територије истовремено разним савезничким државама, услед чега су се појављивали многобројни сукоби. Вилсон је тек на завршетку рата дознао, да су Италији дата обећања, која су у спречи са оним која су дата Југославији, да су се Енглези и Французи већ 1916. сложили о поделу Мале Азије, не обзирајући се на италијанске аспирације. Право Јапана у погледу Шантунга стављено је у питање, пошто су Сједињене Америчке Државе желеле да придобију Кину за себе. Додеканеска острва била су спорна између Италије и Грчке. На тај начин створено је толико супротности, које су неминовно довеле до локалних оружаних сукоба.

Али и поред тога није било мира. Већ у почетку периода по-

сле Версаја, Западне силе, следећи се царистичким генералима водиле су интервенистички рат против Совјетске Уније. Несугласице између Пољске и Совјета довеле су до рата, који је тек 1921 завршен. И у Балтичким државама вођене су дуго борбе. Мађарска је водила борбу против Чеха, држањем Западних сила увучена у болшевичку револуцију, и окупирана од Румуна. У Корушкој и Горњој Шлезији вођене су борбе.

Турска није била задовољна диктатом у Севру. Енглеска је Грчку натерала у рат, која је доживела пораз од Кемала Ататурка, и морала се, миром у Лозани 1923, одрећи малоазијских претензија. У Сирији и Палестини, која је обећана и јеврејима и Арабљанима, дошло је до тешких устанака. Краљ Ибн Сауд протерао је Краља Хусеина из Хеџаса, истог Хусеина, коме су Енглези обећали земље Блиског Истока, и који је умро као мали владар сиромашне Трансјорданије.

Пошто су се Американци дефинитивно заинтересовали за Европу, на жалост Енглеза, и окренули панамеричким и пацифичним интересима, дошло је до затегнутости, која се коначно свршила преко јапанских леђа. Енглеска је отказала савез са Јапаном. На конференцији у Вашингтону, Енглеска је у заједници са Сједињеним Америчким Државама, притисла Јапан у зид истисла га из његове доминације у Кици, и натерала на ограничење његове ратне морнарице. Тиме је створена клица за рат на Пацифику, а пре тога и дуготрајном грађанском рату у Кини, у који су се умешали и болшевици.

У прекоморским државама избио је рат у Гран Чакоу, који је дуго вођен између Боливије и Парагваја, и који је финансиран капиталом Сједињених Америчких Држава.

Ратовало се у такозваном Рифу, у шпанском и француском Мароку. Јапан је интервенисао у Манџуку-у и Кини, ради ликвидације тамо владајуће анархије.

И рат у Абисинији, који је морала водити Италија, имао је своју клицу у Версајском диктату, у коме су Енглеска и Француска одбиле да задовоље италијанске колонијалне претензије.

Вратимо се опет у Европу. У годинама после рата немир се све више повећавао. Сама безоружаност Рајха спречила је избијање једног новог немачко-француског рата. Французи су насилнички упали у Рурску област, а годину дана раније противправно запосели Франкфурт на Мајни. Када је цар Карло Хабсбуршки, на француски савет, покушао да заузме престо у Мађарској, мобилисале су државе Мале Антанте, претиле уласком у Мађарску, што би довело до једног новог рата. Болшевици су напали националне државе Украјину, Бурђијанску, Азербејџан и Јерменску, и припојили их Совјетској Унији. Исто то се догодило и са Спољном Монголијом, која је добила једну само привидну аутономију.

Нисмо узели у обзир читав низ француских и енглеских колонијалних ратова, као ни спољнополитичке утицаје приликом разних преврата у многобројним државама.

У сваком случају нема ни говора о томе, да је искључење Немачке као војничке силе, допринело умирењу света. Рајх је од 1871, читавих 43 године одржавао мир и искрено се залагао, да ратове других сила локализује, и посредује на њиховом окончању.

Када је Немачка била немоћна, било је више ратова него икад.

Енглеска и Француска, уколико нису у Источно питању и осталим проблемима били несложни, спроводили су диктатуру над Европом. Они су искоришћавали међусобна трвења европских држава, да би на сваки начин спречили ревизију неиздржљивих одредаба Версајског уговора, коју је члан 19. фамозног Друштва народа прегледао.

Тек 1935 увео је Рајх поново општу војну обавезу. Док Рајх није још ојачао, Москва је изазвала шпански грађански рат, и само Немачкој и Италији има се заблагодарити, да ова несрећна земља није постала плен болшевизма.

Прича о „Немачкој као рушиоцу мира“, била је и остала — лаж. То су доказали многобројни ратови, који су вођени када је Немачка била безоружана. Рајх је и 1939 био натеран у рат, пошто је годинама све чинио, да се његови праведни захтеви на живот и слободу уваже.

Енглеска пропаганда тврди, да ће Енглеска, Сједињене Америчке Државе, Москва и Чункинг у случају успеха „загарантовати правичан мир“. Али то не би био никакав мир, већ једна плутократско-болшевичка диктатура. Само победа Немачке може осигурати трајан и неометан мир за народе Европе. Кад не би тога било, трећи светски рат био би стварност, који би значајно издвинуо европског живота и њен крај.

К. В.

Конкурс „Српског народа“ ЗА НАЈБОЉУ СТУДИЈУ О СЕЉАЧКО-ЗАДРУЖНОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ НОВЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ

После одличног пријема у јавности, као и код писаца и јавних радника, великог књижевног конкурса СРПСКОГ НАРОДА са првим резултатима који су посведочили његов позитиван значај, лист је успео да обезбеди сличну утакмицу и у другим областима интелектуалног стварања, што ће исто тако несумњиво допринети обнављању српског културног живота.

У том циљу да би се чули сви гласови, сва мишљења и схватања, да би се искористила сва искуства код нас и у иностранству, пре него се приступи израђивању законских текстова, СРПСКИ НАРОД расписује конкурс за три најбоље социолошко-економске студије о СЕЉАЧКО-ЗАДРУЖНОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ НОВЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ, у којима би била третирана ова питања:

- 1) Значај и улога старих српских задруга у прошлости српског народа; национална, економска и социјална функција задруга и користи које је од њих имао српски народ;
- 2) У колико задружна организација државе најбоље одговара народном духу, економским и социјалним условима српског живота и садашњости, као и духу времена;
- 3) Којим методима и по којим етапама спровести организацију нове српске државе на задружној основи;
- 4) Разлике између појма о колективизму (као и синдикализму) и појма о задружности. Етичка и социјална схватања урођена српском народу уједињена у исконском задружном духу, дају специфичне особине СРПСКОМ НАЦИОНАЛНОМ И СОЦИЈАЛНОМ поретку, који проповеда генерал Недић.

Упоредити задружну организацију са модерним економским и социјалним организацијама у другим државама, нарочито у Немачкој и у Италији.

Биће три награде.

Прва награда претседника владе генерала М. Недића у износу од 30.000 динара

Друга награда министра пољопривреде и исхране инж. Р. Веселиновића у износу од 20.000 динара.

Трећа награда Главног савеза српских земљорадничких задруга у износу од 15.000.— динара.

За оцењивање радова састављен је овај жири:

Г. Министар Др Спалајковић	Г. Др Танасије Митровић, професор Универзитета
Г. Мих. Аврамовић	Г. Др А. Лазаревић, професор Универзитета
Г. Министар Др Недељковић	Г. Инж. Никола Станковић
Г. Министар Веселиновић	Г. инж. Божић Божидар
Г. Живојин Перић, професор Универзитета	Г. Милош Милошевић, новинар.
Г. Дамњан Ковачевић, публициста	

Радове писане по могућству машином треба слати жириу под шифром. У засебном коверту приложити име и тачну адресу.

Рок за подношење радова је 1 октобар.

(Видети детаљно објашњење у СРПСКОМ НАРОДУ од 10. јула 1943).

Д Р Ж А В Н А ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји на дан 4 августа 1943 год. непокретна имања Србије са следећим почетним лицитационим ценама:

- 1) Дин. 2.560.000 плац са зградом у ул. Господар Јовановој 14
- 2) „ 5.200.000 плац са зградом у ул. Цара Уроша бр. 26
- 3) 1.060.000 плац са зградом у ул. Книћаниновој бр. 8
- 4) „ 4.000.000 плац са зградом у ул. Кнегиње Љубице 48.

Продаја ће се обавити у банчиној згради Скадарска бр. 33/II, где се могу добити сва даља обавештења. 537 1—1

ИСТОЧНИ ФРОНТ - ФРОНТ ОДЛУКЕ

„Рат се наставља“, изјавио је маршал Бадоло. Ово је чињеница. Све остало је — непријатељска пропаганда.

Рат се наставља на Сицилији, у водама око Сицилије и у ваздуху изнад Сицилије. На острву у току недеље дошло је до промене ситуације у западном делу. Италијанске трупе, без притиска од стране непријатеља, а према плану, напустиле су западну трећину острва са градовима Марсала, Трапани и Палермо. Американци, прилично уморни због претходних борби, једва су могли да одржавају додир са италијанским трупама и напредовали су са опрезношћу која је личила на тромост.

На централном отсеку у области Ене, где се у току претходне недеље одиграо прилично значајан тактички догађај, — продор британских трупа — непријатељ није постигао никакав даљи успех и морао је да се заустави код Ене. Италијански отпор је толико живао да Британци нису могли да напредују од Ене ни у западном правцу, поред железнице која води за Термини и Палермо, ни у источном правцу према железници која води за Катанију.

На сектору Катаније британске дивизије не само што нису могле да забележе неки успех у борбама протекле недеље, већ су се мало повукле према југу. Две немачке тенковске дивизије држе Катанију и спречавају све британоамеричке напоре да продру у област Етне.

На мору северно и источно од Сицилије воде се борбе против британске морнарице која подупије борбене акције на копну, а која покушава да омета осовински саобраћај у Месинском мореузу. Британоамериканци су имали опет огромних губитака и то не само у трговачким бродовима, већ и у ратним. Већ има преко милион бруто рег. тона британоамеричког бродовља оштећеног или потопљеног за време сицилијске операције. Ово је само један део плате за постигнуте успехе, јер осим скупцењих бродова Ајзенхауер је морао да плати и у колосалним количинама ратног материјала који је отишао на дно мора и у људству које се удавило на тим паробродима.

Цео ток борбе на Сицилији показује да се немачке дивизије боре неупоредиво боље од најбољих британских, а да америчке дивизије уопште не долазе у комбинацију за упоређење. Америчке дивизије једва савлађују отпор италијанских дивизија и то савлађују га само у оним случајевима кад имају бројну или материјалну надмоћност. Италијански пукови, и поред свих настојања паклене непријатељске пропаганде, дају од себе све што може дати италијански војник.

Војни догађаји на Сицилији немају тај сензационални карактер који су предвиђали Британоамериканци када су наговештавали искрцавање. Сензационални политички догађаји у Италији привлаче пажњу целог света, али они који се не дају преварити сензацијама, остају и даље код јединог исправног убеђења, да све што се дешава у ма коме делу света нема одсудног значаја по садашњи рат, јер само на Источном фронту мора да падне коначна одлука рата.

На Источном фронту бије се и даље тешка битка. За немачку страну она се карактерише са два стратеска начела: никакво веће заузимање територије не долази сада у обзир, и зато операционе радње могу да добију офанзивни карактер само у толико у колико то буде захтевала потреба што већег уништавања непријатељске оружане снаге. Немачка нема потребе да проширује и даље свој источни гласис, али она ставља себи у задатак

да тај гласис очува. Дубина тог гласиса је више него довољна и зато совјетска напредовања код Орела, која се мере на неколико километара, не претстављају никакво смањење тог гласиса.

И друго начело: уништење совјетске оружане снаге живаом одбраном у којој би се мноштву бољшевичких војника противстављао квалитет немачког оружја.

У духу та два начела води немачка Врховна команда битку на Истоку, коју Москва води на бази два супротна начела, а то је: прво, безобзирно употребљавање оружане снаге, по могућству техничке, а у недостатку технике људске снаге, ради постизања успеха по сваку цену. И друго: заузимање територије је главни циљ совјетске стратегије, јер се са територијом може заузети и оно што је за сада најважније за СССР, — хлеб.

Битка за хлеб не води се само тамо где тог артикла има у изобиљу, тј. на секторима источно и северно од Украјине, већ се та битка води и на даљим секторима, као што је кубански и лењинградски, јер и на југу и на северу има понешто хлеба. Гладан би желео да добије векну, али купи и мрве.

Ови покушаји да покупе привредне мрве на Криму или у области јужно од Лењинграда нису само војне операције са привредним задацима. Они имају за циљ такође и спречавање немачке Врховне команде у њеном располагању операционим резервама. Совјети мисле да напад код кубанског мостобрана и код лењинградског обруча може да растерети онај главни фронт код Орела. По свој прилици и напади код реке Миус, као и на Доњцу у области Изјума, имају такође циљ одвлачења немачких резерви од оредског сектора.

Али тај циљ није постигнут. Енглески извештачи из Москве констатују да је снага немачког отпора у области Орела у сталном порасту, и објашњавају ту чињеницу непрекидним доласком нових немачких снага.

Када на најтачнијој генералштабној мапи пронађемо сва та села која Москва објављује као освојена, онда видимо колико су незнатна напредовања бољшевичких трупа на свима секторима оредског фронта. Мапа и размерник поричу ова рекламна тврђења Москве о неким напредовањима од 20 и више километара. Интересантно је да и у тим лажним вестима о напредовањима можемо пронаћи мекило за процену ситуације на бојишту. Испочетка су лагали да црвена војска напредује по 20 километара дневно. Затим су лагали да она напредује 12 километара дневно, а сада лажу да напредује 4 километара дневно. Упоредбе тих лажи доказује да су Совјети могли у првим данима борбе да освоје неке истурене положаје, а да су затим наишли на чврст отпор и не мичу се даље.

Као један интересантан доказ лажливости московских саопштења са поља битке, можемо навести следећу чињеницу: једног дана Москва је јавила да су њене трупе поодле северно од Орела и напредујући у југозападном правцу пресекле железничку линију Орел—Брянск. Илутег дана јавили су да се та линија налази под ватром совјетске артилерије (дакле нису пресекли). Затим су јавили да се совјетске претходнице налазе 15 километара северно од те железнице, а илутег дана нису више давали никаквих прецизних података где се те претходнице налазе, већ су само говорили о томе да би евентуални прекид саобраћаја између Орела и Брянска могао имати те и те последице. У ствари истинита су само та теоријска разлагања о значају железнице Орел—Брянск,

а све остало — продор ка железници — је ординарна лаж совјетске пропаганде коју помажу енглески дописници из Москве.

На фронту Орел битка има страхан облик. Огромне количине совјетских трупа тешко наоружаних тенковима и артилеријом покушавају продоре у збијеним редовима, и после сваке борбе на пољу остају да леже у збијеним редовима десетине хиљада погинулих црвеноармејаца и стотине тенкова. На основу проучавања ранијих битки које су се одиграле на Источном фронту, као и на основу података о садашњим биткама, не можемо признати да совјетско вођство има тактичких способности. Али признајемо да оно има јаке живце. Треба имати волоске живце за одашиљање у смрт читавих армија без икаквих нада на успех и за понављање тога из дана у дан, из недеље у недељу.

Та офанзива није постигла никакав успех. Ни код Кубана, ни код Миуса и Доњца, ни код Бјелгорода, ни на северу код Лењинграда у току прошле недеље линија фронта се није изменила. Борба се води на месту. А на главном отсеку који се протеже од области јужно од Орела, преко источног сектора оредске окуке, па до области северно од Орела, било је на неким местима локалних совјетских продора, који су делом заустављени, а делом ликвидирани немачком контра-акцијом.

Зато морамо сматрати протеклу недељу као недељу великих немачких одбранбених успеха.

М. Војновић

САЧУВАТИ ИСТОРИСКЕ НАРОДНЕ ТЕКОВИНЕ

На великом народном збору у Лесковцу, на коме су присуствовали министар просвете г. Јосифић и државни секретар Претседништва владе г. Ц. Ђорђевић, г. Јосифић одржао је говор у коме је рекао између осталог:

„Браћо и пријатељи, доносим вам поздрав претседника владе генерала Милана Недића, који ме је послао да вас обавестим о стању у нашој земљи и у свету, како би се ви могли тако опходити да српски народ ове историске дане преживи и да поднесе ратне тешкоће са што мање жртава. Вама је, браћо моја у томе погледу доста говорено, објашњавано вам је довољно зашто морамо по сваку цену да одржимо мир и ред у земљи. Ја сам уверен да сте ви, као и огромна већина српског народа, добро схватили разлоге зашто српски народ треба по сваку цену да сачува мир и ред, ако жели да и у будућности као народ постоји.

Када је наша држава уваљена у рат, било је јасно да се тај рат мора свршити на нашу штету. Они који су српски народ, ипак, гурнули у рат, нису разумели политичку ситуацију у свету. Да су је разумели они би радили на томе да наш народ остане по страни и сачува тековине које су генерације најбољих српских синова вековима текли. Зато је било потребно да водимо политику по оној народној: „Лакше је стећи него сачувати“. Ни ко није имао права да се игра са историским народним тековинама, ни за свој ни за туђ рачун. (Бурно одобравање: Тако јел)

Говорећи о првеној опасности министар Јосифић рекао је:

„Овај рат води се са једним јединим циљем: уништење комунизма, који претставља опасност не само за Немачку, већ и за

сти, која је данас њиме завладала.

Затим је узео реч државни секретар г. Ц. Ђорђевић, који је изнео опасности, које прете српском народу од партизана и од дражиноваца:

„Јесу ли сви партизани комунисти? Не, наша земља никада није била комунистички настројена. Србија није земља на којој је комунистичко семе могло да се развије и да роди. Па ко су онда ти партизани који у црно завише нашу земљу? То су разни нерадници, лопуже, робијашаши, сецикесе, сеоски ђилкоши, олош који је и пре рата био на терету села и града. Тај олош отишао је у шуме вођен од странаца.

Међу њима најмање је било Срба, а највише јевреја. У шумама они нису водили никакву ослободилачку борбу, нити су се борили за неке народне интересе. Њима је било свеједно да ли ће српски народ страдати.

Државни секретар говорио је даље да морамо у борби против свега онога што се коси са интересима српског народа бити од-

Државни секретар г. Ц. Ђорђевић говори на великом народном збору у Лесковцу

Снимак Државне пропаганде

Енглеску, у којој седе лордови, и за Америку, у којој седе богаташи, што наређују да се пале жита, да се преоравају њиве са памуком, да се машине ложе кафом, а све због тога да би се одржале високе цене. А у исто време милиони становника немају хлеба, гладују, немају памука. Ти и такви Американци не желе комунизам. Дакле, нека то знају и партизани, који се врзмају по вашим селима и хоће да вам донесу огањ и пакао, нека знају какви су им савезници.

Зато вам ми и кажемо да мислите српском главом и да идете српским путем, да следите тежњама владе Народног спаса, која жели државу Срба, која хоће да српски народ извуче из опасности и да га излечи од боле-

лучни и истрајни, јер ако будемо седели скрштених руку, нећемо моћи дочекати боље дане ни срећнију будућност.

У наставку свога говора државни секретар говори о дражиновцима, о другој групи одметнутих људи.

„Не знам, кад би метнули на карте комунисте и дражиновце, које би од ова два зла било веће. Претпрошле године када су дошли до изражаја комунисти српски народ није пострадао. Страдао је али није пострадао. Живи и даље. Али ја вас уверавам да би евентуална акција дражиноваца, ако јој се не би стало на пут, могла да буде кобна по српски народ. Акција ових одметнутих и однарођених Срба прети опасношћу да биолошки истреби српски народ“.

НОВИМ ПУТЕМ... СТВАРАЈУЋИ ЗДРАВУ ОМЛАДИНУ, УДАРАМО ЗДРАВЕ ТЕМЕЉЕ СРБИЈИ

Борба за омладину — борба је за будућност, то је било гесло свих паметних народа и свих родољубивих влада. Нарочито је то случај код народа који су изложени сталним ударцима са стране и приморани да своју егзистенцију заснивају на снази духа и мишица својих синова. Ти народи — приморани да живе спартански — ако и једног тренутка пренебрегну своју омладину морају доживети слом. Довољна је само једна генерација слабиња да упропасти плодове рада двадесет претходних поколења.

Наш српски случај је најбоља потврда овога правила. Ми, који смо још од 1804 године посвећивали огромну бригу подмлатку, били смо за последњих двадесет година ту бригу пренебрегли и то нам се љуто осветило. Доживели смо да су наша рођена деца, предвођена белосветским олошем, устала против живота своје рођене породице, отаџбине и свога народа.

Проблем омладине код нас, непроменљив читавог века од Милоша до данас, састоји се из ових компонената:

- 1) Проблем сеоске омладине,
- 2) Проблем варошке омладине и
- 3) Проблем омладине која напушта село и одлази у град ради школовања и запошљавања у трговини и занатима.

Први проблем би био најлакши. То је проблем доброг учитељског и свештеничког кадра, уско повезан са проблемом добре привредне и школске политике.

Свештено-учитељи, ти српски народни вођи још од доба Растка Неманића, а нарочито у Србији од хатишерифа — били су ти који су спремиле за живот све велике српске генерације до 1918 године. Они су били ти који су младо Српче научили и да чита и да пише и да се српски Богу моли; они му улили дух љубави за отаџбину и указали пут велике народне будућности.

Од 1918 године, када се из рата врати највише пети део тих вођа-идеалиста и када нам луди партиско-котеријашки политички систем поче да набацује ма кога за учитеље и свештенике и оно мало идеалиста би гурнуто у позадину, шиканирано премештајима, оптужбама и отпуштањима из службе, у зависности од посланика, ђата и среских писарница, није ни могло више да врши своју улогу. Улога учитеља, српског просветитеља, изменила се и свела на улогу партиског кортеша, који окупља сељаке око себе уз чокањ ракије у кафани да би „друковао“ за овог или оног.

Што се тиче другог проблема — пољопривредно школског — он се у бившој Југославији тако рећи није ни постављао. Деведесет од сто становника бивше Југославије живело је од пољопривреде, а пољопривредних школа смо имали толико мало, да је данас, после пропасти Југославије, увидевши тај ужасни недостатак, српска влада народног спаса, узела на себе да у Србији у овим најтежим временима отвара нове пољопривредне

школе и ствара кадар стручног пољопривредног особља.

Што се тиче проблема чисто варошке омладине, везане за своје породично гнездо, он код нас није толико важан колико остава два, прво зато што је он обухваћен у следећем — проблему омладине што напушта село, а друго што је број те омладине у сравњењу са остале две групе далеко мањи и своди се више на проблем преваспитања варошке породице, па нам обим овог чланка не допушта да се задржимо и на њему опширније.

Најболнији проблем

Проблем омладине што напушта село код нас је био и јесте најболнији.

Српско село је непресушан резервоар српске народне, како духовне тако и физичке, снаге. Зато се код нас, од распадања задруге утолико пре мора овоме проблему, проблему одлива са села у град, посветити пажња и брига целе нације.

Тај проблем се да посматрати на два начина: као економски и национални. Као економски проблем он би се морао посматрати са гледишта наше народне привреде као проблем сузбијања или фаворизирања појаве бежања са села?

Постављајући решење овог проблема за другу прилику ми ћемо се задржати само на факту да бекство са села постоји и на посматрању шта бива са том омладином која долази у град — констатујући одмах факат да је та омладина, бар њен највећи део, лишена сваке потпоре и материјалне помоћи својих родитеља са села.

Решењу проблема старања о тој омладини прилазило се код нас и може се прилазити на два начина: кроз акцију хуманих друштава и уставова и акцију законодавца. У предатној Србији томе проблему, који тада још није био овако акутан, прилазило се углавном кроз напоре патријархалне српске породице и приватне иницијативе. Мала Србија и у хуманим друштвима, која су углавном водила рачуна о школској омладини, налазила је велике мецене и велике омладинске добротворе.

Доцније наши највећи народни добротвори: Коларац, Ђеловић-Трбињац, Спасић и други, који су цео век живели и радили за Српство били су питомци ових мецена. А легије ђака питомаца наше патријархалне интелегенције и великих просветних радника не могу се ни пребројати. Наши великани Веснић и многи други били су ти који су као сеоска деца прихваћени од племенитих грађана Београда, школовани и направљени стубовима отаџбине.

Сви они, који су придлазили Београду, центру културе и трговине, налазили су готово нов породични дом — боље рећи нове родитеље.

Не једанпут понављало се и данас се понавља, да национални људи постају путем којим је постао велики српски државник, и дипломата Веснић: љубављу српске патријархалне породице својим личним прегалаштвом.

Износило се колико се пута гласовити трговци београдске чаршије од својих шегрта стварали кадар који ће их како у трговини тако и у чаршији заменити, а када су народни послони захтевали из ових редова се црпало национално срце и национална ризница.

Колико је патријархална породица и приватна иницијатива, која углавном припада српској мајци, жени и сестри, задужила српску државу и народ — посебно је поглавље наше прошлости. Оно је показало да српска породица и српска приватна иницијатива иде само српским националним путем.

Српска омладина са села, ми то данас знамо, била је у предатној Србији примана отворена срца и џепа, зато је и дала националне великани на свима пољима.

Незбринута омладина

Југославија, земља пометених појмова — помела је и омела и овај високо национални хумани рад. Хумана друштва су се почела изопачавати у друштва за лиферовање титула и ордена својим председатељкама и председатељима а хумани људи су се изопачили у хумане рекламере. О деци са српског села престала је брига. Она су долазила у варош и падала у шаке полуписмених и некултурних мајстора — највише странаца — од којих су се учила псовци и пијанству, док су се од њихових жена — странкиња — углавном бивших куварница, учила сваком неморалу и трпела од њих ужасну тортуру, служећи свему само не намени због које су дошла код тих мајстора.

Тип предатног југословенског шегрта не да се друкче замислити него као бледуњав, болешљив и закржљан адраповац у ритамима и са пикавцем у устима. Специјалитети су му били псовка и

подвала а омиљена забава коцка и шорање лопте по улицама и филмови накарадне слике и сатржине.

Школска, пак, омладина пролазила је још горе. Потуцајући се од немиле до недрага, станујући по влажним избама и мансардама које прокапају и кроз које бије јануарска студен, подучавајући друге и гладујући, најчешће је са свршетком школовања завршавала и свој млађани живот, док је други њен део, остајући случајно у животу, огорчен патњама падао у канџе јеврејско-комунистичке и одрађао се од свога народа и државе и заједно са једним делом шегртске омладине, малтретиране и понижаване до роба од бивших куварница, постајао Богом дано тле за комунистичку акцију.

Част једном делу београдске чаршије и малом броју појединаца који су српски схватили свој задатак послодавца и васпитача и своје васпитанике одгајали као своје рођене. Њихове васпитанике видимо данас с пушком у руци где бране земљу своју или својим вредним рукама зидају темеље нове Србије.

Генерал Недић — отац радне и школске омладине

Али нека срам и проклетство хиљада несрећника, који у црно завијају Србију предвођени од комунистичких гадова са свих страна света и гоњени као звери од своје Мајке и браће своје, остављају животе по шумама ове напаћене земље а за рачун белосветске чивутарије — нека срам и проклетство крви њихове падне на политичко-партиске теревенке потребене Југославије и њених „великана“, који се не постараше о тој омладини.

Идемо новим путем...

Сахрањујући Југославију, сахранили смо и заблуде прошлости. Отац све српске деце, гене-

рал Недић, предузео је на себе и ту тешку улогу збрињавања српске омладине. Поред српских избеглих сирочиња без оца и мајке, он је отац и свој радиој и школској омладини.

Школска омладина, са реформисаном наставом и пробраним наставницима, налази свој пут...

Стварањем Националне службе и Српске заједнице рада ударен је камен темељац обнови Србије.

Српска заједница рада окупила је у један братски савез рада и стварања национално-радништво, које кроз њу и дух који у њој провејава види најбољу гаранцију будућности своје земље и основ здравог и праведног социјалног поретка у њој.

Нарочита пак, пажња у Српској заједници рада је посвећена шегртској омладини и радничкој деци. Свуда се отварају домови генерала Недића, који деци и омладини пружају дивно јединство лепог физичког одгоја и духовног — моралног и националног васпитања. Овим радом су ударени темељи будуће здраве Србије, кроз здрац дух и мишице српске омладине и потврђене речи генерала Недића да ће будућа Србија бити земља братства и социјалне правде.

Најновија акција Владе народног спаса на оснивању Националног фонда за школовање даровите деце сиромашних родитеља, решиће крупан проблем сиромашних ђака и огарантовати отаџбини најбољи проиват преко најбоље народне интелегенције, која ће и по рођењу и по васпитању бити прави народни синови.

Недићева омладина умеће да оцени напоре свога Претседника и знаће се одужити мајци Србији и умом и мишицама попут својих славних предака.

Војин М. Дрвенџија

ОСНОВАНА
1882 ГОД.

БЕОГРАДСКА
ЗАДРУГА А. Д.
БЕОГРАД

Друштвено седиште у сопственој палати Карађорђева улица 48
Телефони број 22-340 и 22-341

Капитал и резерве преко Дин. 100,000.000.-

Прима улоге на штедњу по књижицама и текућим рачунима.

По књижицама рачуна 2% год. камате (дневни от-каз), 2 1/4% (отказ 30 дана), 2 1/2% (отказ 90 дана), 3% (отказ 6 месеци) и 3 1/2% (отказ година дана).

По текућим рачунима рачуна 1% год. камате (дневни отказ), 1 1/2% (30 дана), 2% (90 дана), 2 1/2% (6 месеци) и 3% (година дана).

Извршује налоге својих комитената за упис 4 1/2% државног зајма.

Обавља све остале банкарске и осигуравајуће послове, под најповољнијим условима.

Само својим путем

Добровољци непоколебљиво иду својим путем. Тај пут није пут случаја, ни резултат политичких комбинација овога или онога момента. Тај пут је, пут судбине којим смо пошли, потстакнути највишим интересима нације. Не својим личним, или било чијим другим, интересима, него интересима опстанка и одржања народа. Зато се наш пут не мења и не кривуда. Он се само шири, продубљује, постаје светлији и часнији. Њим идемо скоро две године.

Када се окренемо иза себе, видимо само частан и светао подвиг несобичног служења Отаџбини;

када погледамо испред себе видимо још много крупних, неостварених дужности.

У овом историски судбоносном времену на дужности према Отаџбини треба једино мислити. Јер српски народ није потпуно спасен. Сабласти уништења лебде још увек над њим. Србија још није постала оно што треба да буде. Њеном успону, процвату и величини дугујемо и мудрост и снагу и животе. Свако осећање и сваку помисао срца.

Наш пут је пут српске судбине. Пут подвига и жртве. Ми се не надамо ни у кога. У будућности, која је још увек неизвесна, и као држава и као нација бићемо оно што будемо хтели, умели и могли да створимо. Сами сопственом снагом. То је наш историски пут и наш удес. Кроз целу своју историју, испуњену исплинским борбама, ми смо само сопственом снагом просећали свој животни пут. Тако је било у прошлости, тако је и данас, тако ће бити и сутра. Ко друкчије мисли и ко се чему другом нада или је безуман, или злонамеран или дефетиста и издајник из сржи покварене душе.

А таквих има данас у нашој средини. Не у нашој ужој добровољачкој средини, него у овом ојађеном и патњама изможденом народу. То су они, који погледају десно и лево, преко мора и иза брда, и који се јавно хвале у својим написима да све очекују од Енглеза, Америке или ма кога другог. Они као да немају вере ни у себе, ни у народ коме носе тако тежак одлив крви. Они иду туђим путем, јер су за туђина везани оним што се зове судбинска повезаност. Ми идемо својим путем, јер смо изникли из народа. Његова је судбина и наша, срца су нам иста, мисао иста, осећања иста.

Зато је између нас и рецимо англоса велика разлика. Ми смо на жртвенику народног опстанка и његове боље будућности. Они су, и мислима и надама, везани за Енглеску. Ми служимо народу, освешћујемо га, подижемо га, указујемо му прави пут. Они служе интересима туђина жртвујући му најбитније животне интересе свога народа. Зато смо ми два света и два пута.

Путеве своје слободе сваки народ носи у себи. У својој мудрости и у својој животној снази. Ово потврђује наша цела прошлост. И слободу и славу, и величину и углед, само смо увек морали изборити. Сретствима и на-

чинима какве су захтевале прилике времена.

Тако је и данас. Друкчије неће бити ни сутра. То добровољци знају. Зато васкрсавају снагу и у себи и у народу, разбуђују му свест, шире видике, одгоне чамотињу и неверовање у себе, које је дошло због тога што су га они, који се данас зову «родољубима», понижавали у сопственим очима и упућивали на друге.

Добровољци су разбуђена искра у вековном кремену народне снаге. И то искра, која изазива пожар око себе, унутарње разбуђује, крепи и повраћа веру у себе. Данас је добровољаштво не само сигурни гарант народне безбедности, него дубоко и свестрано мисионарство у народу. Није данас лако бити добровољац. Ускоро ће то бити лакше. У блиској будућности то ће бити славно. Јер пут добровољаштва пут је унутарње обнове и стварног успона српског народа. Они који њим иду смело, одлучно и часно, сеју благотворно семе у њиву народне душе. То семе већ доноси род.

Иду дани када ће тај род бити стотрук. По неминовности и по самој природи ствари то ће бити.

Н. Б.

ДОБРОВОЉЦИ ИЗВАН БОРБЕ

Од првог дана окупљања под заставом генерала Милана Ђ. Недића за борбу ради опстанка српског народа, делатност српских добровољаца није ограничена једино на оружану акцију, истребљивање терористичких банди комуниста и дражиноваца и уништавање њихових шумских и позадинских организација. Са пушком и бомбом у руци добровољац отклања видљиву, физичку опасност од израњавањеног тела српског народа. Низом других акција, одређених према природи задатка и сопственим могућностима, он настоји да отстрани и други део опасности која се, укратко речено, састоји у тешким траговима смртоносних утицаја комунистичко-јеврејског и масонско-„слободарског“ духа на целокупни народни живот. Ако би се зауставила искључиво на ослобођењу села и градова од одметника, ако не би обухватала ослобођење народног стабла од духовних опасности, борба добровољаца доживела би краткотрајни успех тако карактеристичан за половичне мере и палијативе.

У вези с тим, један од првих и ни у једном тренутку незане-

марених задатака претставља одлучна и свестрана акција на духовном и моралном препороду, односно на обнови свеукупног политичког, социјалног, културног па и економско-привредног живота Србије. И на овом сектору развија се активност са великим интензитетом који долази услед разноврсности задатака и одушевљене жеље сваког добровољца да се у свима правцима заложу за опоравак и спасење свога народа.

Само се по себи разуме, да ни говора о овим гранама делатности није могло бити пре него што су створени услови за нормалан рад на српској територији, тј. пре него што је успостављен ред и безбедност. Отада је почео да се развија снажним темпом и у свима крајевима где се налазе добровољачке јединице један изванредно садржајан контакт са јавношћу, са становницима села и градова, са радницима, сељацима, интелектуалцима и свима другим друштвеним слојевима.

Најшири обим обухвата национално-просветна акција. До пре кратког времена она је била сведена једино на непосредан рад

путем зборована, конференција, националних академија и приредба. На свима овим манифестацијама дошао је до изражаја један дух и један задатак: *упутити српски народ да одржава своју животоносну линију, како у конкретној ситуацији одржањем реда и мира, исто тако и у ширем смислу повратком на здрава основана начела и сопствене погледе на живот у друштву и заједници.* Академије и остале националне приредбе српских добровољаца разликују се у многоме од оних предатних које су по називу биле националне, а по програму углавном интернационалне и проткане јеврејским разорним духом.

Српска прошлост, српска песма и народна музика обухватају главне тачке стотина и стотина приредаба ове врсте. Заборављени, презирани и исмејавани народни синови и народне песме које су раније замењиване рецитацијама Мајаковског, цитати-ма Толера и других интернационалних подвредности, проламају се широм целе Србије. На тај начин, осветљавајући садашњицу прошлости, васкрсом оног што је избрисано ветром западњачких „школованих синова“, у српски народ улази свест о сопственој вредности, свест о великој духовној снази која само лутањима очајника и плаћеника прети да прекине снажну животну нит.

Од пре краћег времена, реч и песма српских добровољаца одјекују и кроз таласе етра. Београдска радиостаница двапут месечно емитује нарочити добровољачки час. Програм одабирају и увежбавање врше сами добровољци. Колико је у добровољачкој борби сагледана целокупна животна снага целог српског народа, сведочи и недавни приказ о српским добровољцима на свима немачким средње и краткоталасним радиостаницама. У оквиру емисије „Из савремених догађаја“ коју свакодневно слуша читав европски континент, оцртан је постанак, борба и став српских добровољаца у данашњој ситуацији.

(Наставак на 8-мој страни)

Добровољци на војној вежби

Foto: Belgrader Bildagentur

Речи добровољцима

Чујте, добровољци! Неки је човек велики рекао: све зависи од свих. Тачно ово било или не — како му драго. Али је жива истина да данас и сутра, данас и сутра наше судбине, зависи од вас. Од вас, од вашег хероизма мишице и духа, зависе част, величина и хлеб овога народа. Једном речи, — све Ето, то је тачно.

Вама је претходило време кукавичлука, — јунаштво имате ви да га испуните.

Претходило вам је време глупости, ви имате мудрошћу да га оправдате.

Пре вас, депенију две, распала се наша заједница у благостању и уживању — вашим сопственим одрицањима имате да је откупите.

Период лажи пре вас, истином својом морате објаснити.

Рушење дуготрајно и упорно, ваш је претходник. Зидањем га морате победити.

Морате победити дух издаје духом верности, дух самоуништења духом спасења, дух порицања духом самоодрицања, дух пада духом успона...

Све зависи од вас, јунаци.

Ето, то вам је у националној књижи судбине написано: примите на своја плећа сва бремена и све грехе отаца. Па и грехе савременика.

Шта ако поклекнете? Онда је наш историски ход завршен. Књиге се царостване затварају.

Народна песма умукује. Животни конач у рукама суђаја нашега народа, кида се за навек.

Шта ако изневерите? Невера последња тек је право невериштво. На вас онда вреба мит народа о Вуку издајници. Пуцање последње кочице — то је страх и трепет овога народа. А ви сте то, — та последња кочица. Још једини непрекинути колан на стрмени народне пропасти.

Будите поносни, али се не погордите.

Гордост је мајка осиноности а осиноност — мајка неправде. А ова мати свих зала. Зато нека је она далеко од вас. Иначе нећете

засејати народну њиву искреном сетвом.

Усуд вам је досудио да мачем орете. Али не заборавите да у другој руци носите — опеку. Јер ви град народни поново градите. Опека, то значи: буди пут заведеноме, вид слепоме, снага нејакоме, помоћ немоћноме, храна гладноме, извор жедноме, утеша намученоме, брат, мајка, отац — какогод и какогде устреба. Не заборавите никад на опеку којом град наш изнова зида.

Али не заборавите, поред опеке, на — оружје.

Јунак није мекушац, није безрасудно бољећив, није напрасно плачљив. Добро срце није — слабо срце.

Др Димитрије НАЈДАНОВИЋ

Добровољци помажу сељачком народу

Кленовник, 27 јула

Недавно је радио-Лондон у неколико својих емисија шорчицао српском сељаку да не сеје, или, уколико је већ посејао да пали и уништава своје њиве како би на тај начин онемогућио жетву. Међутим, српски сељак широм целе Србије свестан је тога да недела која му изроди препоручују и на која га, далеко од њега, његових брига и потреба наводе, неће никоме другом наштетити до њему самом.

Најбољи одговор на злочиначке савете оних који су га упропастили и упропаштеног оставили на цедилу јесу широка позлаћена српска поља на којима се, повијани олажком парлијањем поветарца, делују дозрели класови пшенице у којима се садржи живот и снага за идућу годину.

Српски сељачки народ чуо је и разумео речи свога претседника, генерала Недића који му, делећи са њим и добро и зло, једини може омогућити сретнију будућност. Свака стопа земље у Србији је обрађена и већ су јасне корисне последице свесног става и разумевања сељачког staleжа, који је увидео да је дошао последњи час када се српски народ мора позабавити самим собом и сам себи, својим радом, изборити место под сунцем. Уколико српски народ боље искористи богате могућности своје земље, у толико је, у већој или мањој мери, испунио своју дужност према отаџбини.

Као што је тога свестан цео српски народ, а особито његов најконструктивнији сељачки део, тога су свесни и вредни становници малог сеоцета Кленовника, које се налази у близини железничке пруге Пожаревац—Костолац. Иако је Кленовник претежно рударско место и већи део његових становника запослен у послу око вађења и прераде руда, ипак није пропуштено да се сво расположиво земљиште до крајњих граница искористи и засеје. Они су своју питу земљу и плодне орнице у целости обрадили и ових дана приступило се жетви.

ДОБОВОЉЦИ НА ЊИВИ

Има једна друга значајна ствар поводом жетве у Кленовнику која заслужује нарочиту пажњу. Њоме се цео Кленовник одушевљава и поносно је истиче. Истина и многа се друга српска села могу подићи истом ствари, али се одушевљеним Кленовчанима чини да је то само код њих и љубоморно придржавају искључиво за своје село.

Ради се о добровољцима. Многи би се могли запитати какве везе српски добровољци имају са жетвом у Кленовнику. Међутим један стари Кленовчанин, борац још из прошлог светског рата, кога смо затекли при руч-

ку на њиви, најбоље би им то објаснио.

— Да нам није било њих — каже он — не знам како би на време са жетвом стигли. Многе породице у Кленовнику остале су без довољно мушке радне снаге, јер се многи наши сељани налазе у заробљеништву. Ваљало је покосити жито, повезати, средити. Сами то никако на време не би могли урадити, да нам није било ове наше деце. Добровољци су нам бесплатно, не тражећи никакву награду за то, од јутра до мрака помагали и велики део посла сами завршили. Глегод је и коликогод је требало они су помагали. И то братски, од срца... Милина их је било гледати како раде.

Командир 18 чете која се од недавно налази у Кленовнику распоредио је своје људе у више радних група, које су јутром одлазиле на посао код оних домаћина где се показала несташ-

Својим рођењем, својом крвљу, својим животом, целом својом судбином, ми смо се определили за свој народ.

Са народом стојимо, с њим живимо, за њега се боримо, за њега само и умиремо.

Нико и ништа нас не определи нити може определили на другу страну.

ца у радној снази. Добровољци су се овога посла, као и свих осталих који су у интересу српског народа, с одушевљењем прихватили и за кратко време дела су почела убедљивије да говоре од многих књига и речи. Неколико десетина хектара покошене, лепо повезане и сређене пшенице плод је пожртвова-ног рада младина из 18 чете.

Занимљиво је како сами добровољци схватају ту своју најновију дужност, којој су се са толико љубави посветили. Сви се они слажу у једноме а то је: да је њихова дужност да своје напаћеном и намућеном народу помогну. Каква ће бити врста дужности и на коме плану, то за њих није много важно. Са исто толико пожртвовања са којим су се са пушком у руци борили против комунистичких банди, са исто толико љубави коју су показали приликом збрињавања несретне избеглицке деце, са исто толико свести какву показују прилажући свакодневно свој добровољни динар за сиромашне и незбринуте, ови омладинци заједно са својим старим друговима неуморно косе и преврћу позлаћене откосе свесни да на тај начин, раме уз раме са сељанима, стварају нове темеље Србије, која се рађа кроз крв и напор оних који је заиста воле.

Један осамнаестогодишњи добровољац, иначе ученик гимназије, ведрога опаченог лица, бришући зној који му се поточима сливао низ чело, држећи косу у рукама, објашњава:

— Ми знамо да је данас више него икада потребна помоћ нашем народу. Спасити га док прође ратни пожар, који се без његове воље надвио и над српске кровове, једина је и највећа дужност оних који га заиста воле. На томе путу не сме бити предомисљања. Због тога смо ми и пошли у борбу и због тога су добровољци и основани. Добровољци су, иако попуљвани од заведених и покварених, пошли да по српским пољима и горама остављају своје кости како би народ сачували и спасли. Они су српском народу дали све што су имали: и животе, и младост и најбоље другове. Ми смо свесни да смо тиме извршили своју дужност.

— Сада када је у земљи углавном завладао ред и мир — наставља његов друг, до ступања у добровољачке редове приват-

ни намештеник — ми сматрамо да ипак није тиме завршена наша дужност помагања и збрињавања српског народа. Зато смо се сада прихватили пољских радова, јер знамо да од исхода и резултата овогодишње жетве зависи цео један период биолошког опстанка нашег народа.

Интересовали смо се код сељака како се ови нови земљорадници сналазе јер, као што је познато, поред здраве и честите сеоске омладине, чији је прилив у српске добровољце све већи и већи, сељацима при жетви помажу и остали који су ненавикнути на пољске радове.

— Сјајно! — одговарају нам задовољни сељаци. — Просто нисмо могли да верујемо да се варошани могу тако снаћи у нашем послу. Истина многи су се невешти испочетка намучили, али, када се хоће све се може. Чим се има воље и љубави све се да научити. А они, Бог да их поживи, баш се труде као да своје раде... Сад су научени, још мало па као да цео век ништа друго нису ни радили већ жњели...

Кленовчани су одушевљени својим добровољцима из 18 чете. Немају речи да их се нахвале. Сматрају их као своју децу.

Вук Ђорђевић

ЗАШТО ЈЕ ДОБОВОЉАЦ?

На питање: „Зашто си дошао у добровољце“, један добровољац II батаљона (сељак, младић од 19 година) одговара јасно и одлучно:

„У добровољце сам дошао да браним српски народ од сваког зла, да спасавам српске главе од недела и злочина шумских бандита, да помогнем друговима да одржимо ред и мир како би наш народ у овим тешким временима могао лакше да проживи...“

ДОКЛЕ ТРАЈЕ ДОБОВОЉАЧКА ОБАВЕЗА?

„Докле траје добровољачка обавеза?“ — питали смо једног добровољца (сељака од 21 годину) из 17 чете, V батаљона. За трен ока добили смо следећи одговор:

„Добровољачка обавеза траје све док се не сврши овај рат, док не завлада потпун мир и ред у српском народу...“

добровољаца. Ни лично лишавање, опасности за сопствени живот од разних зараза, ни недостатак потребних материјалних и медицинских средстава, нису у добровољцима ниједног тренутка поколебали одлуку о помоћи несретним Србима-избеглицама. Неколико стотина мале деце транспортовано је сарадњом добровољаца који су у успомени код најмлађих унесрећених остали као први старатељи и искрени помагачи.

Исто тако заробљеницима је упућен велики број пакета, одвојених од уста и опремљених са пуно љубави. А њиховим обезглављеним породицама, остављеним самим себи, пружена је најнеобичнија помоћ. После потере на терену, после умора од пешачења и борби, не предахнувши ни часка, добровољци се појављују на њивама заробљеника и сиротиње, помажући нејакне жене и децу у жетви, кодби, окопавању кукуруза и других усева. Небројена писма и речи захвалности заробљеничких породица сведоче о једном за ранија схватања нечувеном облику пожртвоване помоћи и старања о исхрани усамљених и нејакних. Писма захвалности од самих заробљеника, говоре на другој страни јасно да је из далеке туђине и самоће заробљеништва са много више истине и објективности оцењен овај и друге врсте радова које добровољци пружају у свакој прилици српском народу.

Тако, у неколико црта извучен, изгледа рад добровољаца изван борбе. Пуним жртвовањем, пушком, речју, пером и делом, српски добровољци залажу се за подизање свога народа, уверени да ће једино препорођени у у сваком погледу обезбеђени српски народ моћи да корисно послужи будућности и задацима који се постављају у оквиру европске заједнице народа.

Л. М. Ч.

Некад и сад

Делегат српске владе при савезничкој команди у Светском рату 1914—1918 под Бр. 354 (1916 год.) обраћа се српској Врховној команди:

Бр. 354

„Турци и Бугари не могу имати много муниције артилериске. Све што добију долази из Немачке.“

При садашњој ситуацији све пролази кроз Сићевачку клисуру. Ако би било могућности да се пошаље одељење наших комита са француским инжињерским официрима да у Сићеву минирају и разруше какав тунел, створиле би се тешкоће снабдевања.

Ако налазите за корисно предложите Сарају овакав покушај. Врховна команда са ОБр. 4923 по предњем донела је решење: „И ако би ово било могуће, за сад га не би требало вршити бар из призрења према нашем околном живљу, чија би беда била јача но користи, које би ми и савезници од тога имали. Стога предмет оставите у акта“.

Тако је било у рату 1914—1918 г.

Тако су се српски меродавни фактори држали у оно време и ако је постојала српска војска са Владом и Краљем на челу. Тада није била извршена капитулација. Српска влада и српска Врховна команда водиле су рачуна о томе да не би била јача беда српског живља... од користи које би ми и савезници од тога имали...“

Тако је било у рату 1914—1918. Онда су Србију водили паметни државници и родољуби.

А данас? Шта Србима и Србији данас, у овом рату, саветују лондонска „југословенска влада“ и тзв. „Врховна команда“ после пропасти у рату и после капитулације коју су они сами примили и потписали?

Најбољи одговор на то питање дају непрестано свеже хумке и страдања српског народа.

И ове године добровољци су помагали сељацима у радовима око жетве

Foto: Belgrader Bildagentur,

ЖЕТВА

О значају жетве имали смо већ прилике да обавестимо у главним цртама наше произвођаче. У том погледу занимљиво је и корисно предавање које је преко београдског радија одржао за српске сељаке доцент Пољопривредног факултета Владимир Спасојевић.

Када се говори о жетви — вели предавач — не би било исправно да се не помену и начини на које се она код нас обавља. Два су главна начина жетве уопште, и то ручни и машински. Што се тиче ручног начина он се може изводити српом или косом, док се машинска жетва обавља жетелицом или пак нарочито прилагођеном косачицом, односно најмодернијим машинама званим комбајни.

СРП И КОСА

Ма како се жетва обављала, тежња је да губици при њеном извођењу буду што мањи и то како у зрну, тако и у слами. Важну улогу игра с друге стране и брзина којом се жетва обавља, јер је време у овом периоду веома драгоцено. С обзиром на те околности намеће се потреба да се поменути начини жетве у кратко расмотре, осврћући се нарочито на предности која има један или други начин.

Срп као оруђе за жетву има извесних добрих страна, али има такође и доста мана. Добра особина српа је та, што он омогућава правилну жетву и потпуно искоришћавање чак и онда кад је жито јако полегло. Исти случај ће бити и онда када се стабљике на њиви изломе и замрсе услед јаког ветра. У таквим приликама, у погледу правилности и потпуности искоришћавања са српом се не могу такмичити ни коса, ни жетелица. У сиромашним и брдским крајевима, где је примена машинске обраде онемогућена и где се пшеница гаји на сразмерно малим површинама, а радне снаге има довољно, та иноконост у доба жетве не долази тако јако до изражаја, те је до данас срп остао, а вероватно ће још дуго остати незамењиво оруђе за жетву. Највећи недостатак српа је спорост у раду, јер је утврђено да се косом може покосити за један дан онолико колико би се могло пожњети српом отприлике за 5 дана.

Коса истина не слаже стабљике онако правилно као што су руковети када се жње српом, те губици у зрну и растур у класовима могу бити прилични. Али ако је коса снабдевена наслонцем који откошене класове обухвата и слаже правилно у откосе лево од косца, онда ће и растур у класовима бити далеко мањи.

ЖЕТВА МАШИНАМА

У погледу брзине и појевтињавања рада, а највише у погледу губитака, машине имају велико предимство над ручним оруђем. Обична жетелица и везачица, а нарочито комбајни, који у неким земљама имају већ широку примену, на путу су да у многим

приликама сасвим истисну примену ручног оруђа.

Схватате да жито треба да остане на њиви све дотле док потпуно не сазри, док не пређе у тако звану мртву зрелост, сасвим је погрешно и застарело. Таквим поступком стварају се не само могућности за веће губитке, већ се смањује и каквоћа зрна. Презрело жито дужим стајањем на њиви излаже се пре свега опасности да великим делом буде опустошено услед навале птица. Пресушени класови се затим приликом жетве јако осипају. Само ова два чиниоца су довољна да се приноси смање у великој мери. Из тих разлога данас преовлађује мишљење многих признатих научних трудбеника и практичара, да жетву не само пшенице, него и свих стрних жита, треба обављати онда када се она налазе у степену жутог сазревања. Стање зрна у жутој зрелости потпуно одговара захтевима и то како у погледу људске исхране, тако и у погледу семена за будућу сетву. Зрно, истина, у овом степену зрелости садржи нешто већи проценат воде него што сме да има, али томе има лека у накнадном дозревању жита, тако да се оно при том ипак не излаже опасностима никаквих губитака.

СНОПОВИ И КРСТИНЕ

Пошто се у нас жетва обавља највећим делом српом, односно косом или жетелицом, то је везивање жита у снопове неминовна појава. Слажући и везујући снопове треба настојати да они не буду ни сувише мали, ни сувише велики, јер средња величина снопа најбоље одговара његовим задацима. Ако се жетва, као што се препоручује, обавља у жутој зрелости, онда зрно у уснопљеним класовима садржи извесну количину воде коју мора да изгуби пре вршидбе. Тај ток просушивања назива се „дозревање жита“. Дозревање би се најбрже обавило кад би се главе снопова изложиле непосредном дејству сунца и ветра. Тада би дозревање могло бити готово за 2 до 4 дана. Међутим, такав поступак није zgodан, јер се тиме снопови не обезбеђују од штете коју могу причинити птице и друге штеточине. Поред тога постоји опасност од изненадних летњих киша, услед којих растурени снопови могу прокиснути, а то има врло рђаве последице за каквоћу зрна.

Имајући у виду поменути чиниоци, дозревање ћи бити најсигурније ако се врши у крстинама. У ту сврху повезани снопови трпају се у крстине, где жито дозрева у безбедности од нежељених гостију и случајног невремена. Дозревање у крстинама може да траје десетак дана, а пошто се оно заврши снопове треба превући на гумно, настојећи при том да број трагова по којима се снопови превлаче или преносе буде по могућству што мањи.

У колико се вршидби не приступи одмах, снопове треба сажети у камаре, па се полако припремати за вршидбу.

ЛЕТЊА БОРБА ПРОТИВ ГРОЖЂАНОГ МОЉЦА

Грожђани мољца је један велики непријатељ наших винограда, те би се готово могао назвати најопаснијом штеточинском винограда, која је каткад у стању да упропасти до 50% па и више усева.

Грожђани мољца је у толико опаснији што има у току лета 3, па чак и 4 генерације. О његовом уништавању већ је било говора почетком пролећа, али сад треба скренути пажњу виноградару да наступају нове опасности од познијих генерација. Прва генерација појавила се крајем априла у виду лептирића, а друга генерација појављује се од краја јуна па отприлике до краја августа. Трећа генерација обично се саставља са другом и појављује се од половине августа па до почетка октобра. Лептири прве генерације полажу своја јаја на дршкама гроздова, површини цветних пупољака, ређе на лишћу и ластару. Лептири друге генерације полажу јаја на незреле, а треће генерације на бобице зреле или у дозревању. Из јаја за неколико дана излезу се гусенице, које уништавају лозу и плод. Гусенице прве генерације уцауре се обично испод коре притака или између цветних гроздова, а друге и треће генерације испод испуцале коре чокота, испод коре притака и на другим местима.

Против грожђаног мољца као најсигурније средство уништавања употребљава се прскање арсеновим и никотинским препаратима.

Арсенови препарати, који су јаки отрови, смеју да се употребе само против прве и друге генерације до појаве шарка на бобицама, а за трећу генерацију треба употребити никотинске или пиретрумске препарате. Да не би настале опекотине на гроздовима и на лишћу додаје се чорби до 300 грама негашеног или 800 грама гашеног креча на 100 литара. Ако се прскање врши за време прскања против перноспоре могу се арсенови препарати додати Бордовској чорби.

Наша домаћа живина

Много се препоручује увођење и гајење код нас разних познатих и чувених страних раса живине, нарочито кокошака. То је несумњиво добро и претстављало би напредак у нашем живинарству.

Али, с обзиром на чињеницу да је наше живинарство било до сада јако запостављено, биће тренутно најбоље да посветимо пажњу нашој домаћој живини.

Наша домаћа кокошка у ствари је мешавина разних раса и није много крупна. Међутим, у упоређењу са осталим племенитијим расама, она ипак има доста врло добрих особина. Добра је носиља, добро лежи на јајима и најпреданије брани своје пилиће од многобројних опасности које им на нашим сеоским газдинствима прете од птица грабљивица и осталих животиња. Све те особине заједно тешко је наћи код осталих племенитих раса, које, ако имају једну, онда им редовно недостају друге добре особине. Тако на пример стране добре носиље неће да леже на јајима, или напуштају пилиће или пак дају одлично месо, али су слабе носиље.

ПРЕДНОСТИ ДОМАЋЕ КОКОШКЕ

Код нас, где је вештачко произвођење и вештачка исхрана пилића ретка појава, наша домаћа кокошка све то надокнађује својим старањем. Баш због тога је за сада и у данашњим приликама најпрактичније за наше пољопривреднике њено гајење, с тим да с једне стране знатно повећа број живине на свом газдинству, а с друге стране да пружи живини боље животне услове, нарочито у погледу подизања живинарника и одржавања чистоће и хигијенских услова у њима.

Наша домаћа ћурка је крупна раста, добра носиља и издржљива. Погрешно је мишљење да је бела ћурка боља од обичне ћурке. Код ње једино перје претставља већу вредност, док по о-

сталним особинама заостаје за обичном сивкастом ћурком.

У данашње време, с обзиром на ограничење потрошње сточног меса, наш пољопривредник треба да посвети много већу и нарочиту пажњу гајењу живине.

ПЕРЈЕ УМЕСТО ВУНЕ

Поред одличног меса, живина нам даје и друге драгоцене производе, као што су јаја, маст и перје.

Перју до сада није код нас обраћана нарочита пажња, али његов значај постаје у толико већи, што наша земља јако оскудева у вуни. Велике количине вуне које су до сада употребљеване, а и даље се употребљавају за пуњење душека, јоргана и јастика, биле би далеко корисније кад би се уступиле нашим текстилним фабрикама, које страхом вито оскудевају у сировинама, а да се за постојеће ствари употребити живинско перје, које се често неразумно баца на ђубриште. Јастуци од перја и перине за покривање, па и за лежање, не само што су топлије, већ и пријатније од вуне, а нарочито пријатније и хигијенскије од сламарица и сламних јастука, који су још увек у употреби у многобројним сеоским и градским кућама.

Од све живине најбоље је перје од гусака, затим од пловка и најзад кокошке. Паперје је боље од перја, а више се цени бело него ли у боји.

Кокошке перје добија се искључиво по клању живине, али од гусака и пловки перје се скида са живе живине и то трипут годишње, тако да се од једне живе гуске може добити за годину дана најмање 150 грама перја.

Перје са кокошке и остале мртве живине треба чупати одмах после клања, док је тело још топло.

ГУСКЕ И ПЛОВКЕ

Одрасле гуске и пловке чупају се живе по трипут годишње, у мају, јуну и септембру. Млади гушчићи чупају се први пут већ после три месеца, што пада отприлике у јуну, други пут после месец дана и трећи пут у септембру.

Чупање не наноси живим гускама и пловкама никакав бол, пошто се врши у времену кад би иначе перје отпадало само по себи. При чупању живину треба положити на леђа и очупати руком од врата до груди, трбуха, слабина и тртице, кратким отсечним трзајима.

Очупано перје треба просушити у топлим, проветреном простору. Да би се обезбедило од квара најбоље је да се остави у цакове, па те цакове положити у пећ после печења хлеба и оставити док се пећ не охлади. Затим га разастри и излупати штапићима да би се одвојила перут.

Овако припремљено перје не може више да се поквари ни да иструли, а кад се њим једном напуне јастуци, перине или душеци, уз повремено рашчешљавање може да траје безброј година.

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

16 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Цара Душана 58 Дин. 2.400.000.—
- 2) Плац са зградом Цара Душана 29 Дин. 2.500.000.—
- 3) Плац са зградом Цара Уроша 32-34 Дин. 1.600.000.—
- 4) Плац са зградом Ситничка 26 Дин. 1.600.000.—
- 5) Плац са зградом Цара Душана 53 Дин. 1.800.000.—

18 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Солунска 8 Дин. 740.000.—
- 2) Плац Солунска 14 Дин. 1.200.000.—
- 3) Плац Цара Уроша 08 Дин. 1.400.000.—
- 4) Плац са зградом Цара Душана 74 Дин. 2.000.000.—
- 5) Плац са зградом Цара Душана 73 Дин. 2.500.000.—

20 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Краљев трг 10 Дин. 10.000.000.—
- 2) Плац са зградом Страхинића Бана 74 Дин. 5.000.000.—
- 3) Плац са зградом Кнеза Павла 23 Дин. 1.300.000.—
- 4) Плац са зградом Змаја од Ноћаја 14 Дин. 5.000.000.—
- 5) Плац са зградом Риге од Фере 16 Дин. 1.400.000.—

Продаја ће се обавити у банчној згради Скадарска 33/II, од 9—12 час. где се могу добити сва даља обавештења.

ИЗ МОЈИХ УСПОМЕНА НА НЕМАЧКЕ ФИЛОЗОФЕ

II

Написао

Др Бранислав Петронијевић
професор Универзитета

До познанства са Хартманом дошло је овако.

Свој први штампани спис послао сам његовом ученику Дреусу (*Arthur Drews*), доцнијем професору филозофије на техничкој Великој школи у Карлруе, заједно са писмом у коме сам изразио своје дивљење према Хартману, али сам у исто доба критиковао и његову метафизичку доктрину. Дреус је одговарао на моје примедбе, али је додао да не може одговорити на све детаље онако као што би то сам Хартман могао учинити.

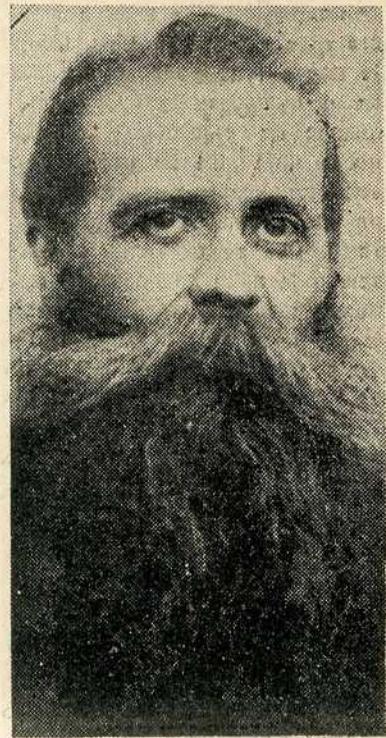
Тек годину дана доцније ја сам ступио у директну везу са самим Хартманом, пославши му своју штампану дисертацију. Писмом, које сам му том приликом упутио, отпочела је међу нама подужа кореспонденција. У првом писму, којим ми је потврдио пријем послате књиге, налазе се ове речи: „*Jeh freue mich in Ihnen einem Denker zu begegnen, der in unserer metaphysikfeindlichen Zeit die Fahne der Spekulation hochhält*“. Даља кореспонденција тицала се Хартманове метафизичке доктрине, коју је он изложио систематски у своме најуспелијем филозофском делу *Kategorienlehre* (Наука о категоријама) изашлом 1896, док у ранијем много познатијем делу његовом *Philosophie des Unbewussten* (Филозофија Несвеснога), делу које је од свога изласка 1869 до 1923 доживело дванаест издања, та доктрина није била ни довољно систематски ни довољно конзеквентно изложена. Ја сам тачку по тачку критиковао његову доктрину, а он је на ту критику детаљно одговарао. Та непрекидна кореспонденција прекинута је тек мојом првом посетом у Берлину учињеном у лето 1900 године.

Хартман није становао у самом Берлину, већ у предграђу *Grosslichterfelde*, у једној малој али врло укусно саграђеној вили окруженој повећом баштом. Син једног пруског генерала Хартман је и сам, по свршетку гимназијске матуре и војне школе, постао официр, али је при једном паду с коња повредио колело тако да је морао напустити официрски позив. Био је имућног стања, живео је као приватан научник одбивши понуде да постане професор универзитета, и женио се двапут. Од прве жене имао је једну ћерку, а од друге три ћерке и једног сина. Обе жене су му биле и саме списатељке и филозофинје.

Услед повреде колена Хартман је био принуђен да прима посету у лежећем ставу у удобним колицима, али је могао устати, проводити време и у седећем ставу, а помало и шетати се. Кад је писао или читао морао је метнути таблу испред себе на колена скрштених ногу. Кад сам први пут дошао у посету дочекао ме је на ногама, а доцније је или лежао у колицима или седео за столом на веранди.

Ја бих сваке недеље долазио по једанпут, и обично сам био

задржаван на вечери. Хартман је студирао и писао само пре подне (од 8 до 1 сата), у 2 сата је ручавао, а после подне и вече проводио је у разговору са посетиоцима и са члановима породице. Био је импресивна личност, његова велика глава имала је широко и високо чело, и дивне, велике, плаве и сјајне очи, које су благо гледале.

Филозоф Хартман

(Архив: С. Н.)

Хартман је необично лако и писао и студирао. Написао је неколико опсежних дела, велики број омањих списа и мноштво чланака и појединачних студија. Био је енциклопедски образован филозоф и универзални дух. Како су наши лични односи у току мојих посета (нарочито у току посета чињених у лето 1901 год.) постајали све срданији, ја сам се усудио да му приметим, да и сувише много пише (ово се односило нарочито на чланке о социјалним питањима). Рекао сам му овако: „Налазим да Ви пишете и сувише много. Написали сте тако много да сам ево ја, један од Ваших најревноснијих читалаца, једва успео да прочитам половину Ваших списа. Налазим нарочито да пишете и сувише много чланака о стварима о којима и други могу писати, а боље би било да место чланака пишете опсежније студије о питањима о којима други не могу писати онако као што Ви можете. Место чланака о социјалним питањима боље би било да пишете студије из области филозофије природе“.

Ова моја примедба утицала је на Хартмана и плод тога утицаја био је његов спис: *Die Weltanschauung der modernen Physik*, који је изашао у првој половини 1902 године. При изради тога списа ја сам му на своје име узео неколико дела из *Königliche Bibliothek*, међу којима Бошковићево *Theoria philosophiae naturalis* (које му није било довољно познато и на које сам му нарочито скренуо пажњу) и План-

ково *Vorlesungen über Thermodynamik*.

Приликом посета чињених 1901-е год. и наше дискусије постале су живље и разноврсније. У једној таквој дискусији на веранди његове виле (Хартман је седео десно, ја у средини, а госпођа лево) ја сам додирнуо питање нових светских процеса по завршетку садашњег. Док је у Филозофији Несвеснога Хартман тврдио, да је по завршетку једног светског процеса увек могућ нов светски процес, дотле је у *Kategorienlehre* поставио тврђење, да се трансцендентна воља може одлучити и на нехотење и да је тада „*für ewig mit der Gefahr neuer Weltprozesse verbunden*“. Ја сам на ово последње тврђење приметио, да је оно нетачно, што се да овако доказати: „како се трансцендентна воља састоји у способностима за хотење, то њена вечна потенцијална природа може лежати само у нехотењу, према томе њена одлука може се састојати само у хотењу а никако не у нехотењу“.

Доказ је био тако убедљив да га је Хартман одмах признао а гђа Хартман нашла се побуђена да примети, да њен муж није могао противно ни тврдити и да моја примедба може бити само „*ein Missverständnis*“. На то сам ја замолио госпођу да донесе књигу и текстуално уверио да сам у праву. Додаћу да сам из госпођине примедбе закључио, да њој срдани лични односи, који су постојали између мене и Хартмана, нису били у вољи и да је због њих постала готово суревњива на мене.

Године 1902 и 1903 нисам путовао у Берлин, те две године посветио сам писању и дефинитивној редакцији прве свеске мојих *Принципа Метафизике*, чије је штампање довршено у првој половини 1904 године. Један од првих егземплара послао сам Хартману заједно са писмом у коме сам истакао шта сматрам за најоригиналније и најважније у моме делу. На месец дана доцније добио сам од Хартмана опширно писмо у коме је потврдио пријем дела и (пошто је напоменуо да лектура његова није лака) ставио повећи број критичких примедба. Иако ме је високо ценио, Хартман је ипак био изненађен опсежношћу дела и конзеквентношћу резултата у њему постигнутих, што се види из ових његових речи: „*Ihr Werk hat das Verdienst die Konsequenzen des diskreten Raumes, der diskreten Materie u. s. w. zum ersten Mal gründlich durchgearbeitet zu haben*“.

Пошто сам му писмено захваљивао на његовом опширном писму и одговорио на иставане примедбе, ја сам те исте (1904) године у лето поново путовао у Берлин и посећивао Хартмана. У једном од тадашњих разговора Хартман је налазио, да је моја претпоставка реалне ванпростор-

не тачке у дискретном простору по његовом мишљењу излишна и да може само отежати дискутовање и прихватање моје нове *геометријске доктрине*, а ја сам одговорио, да он може имати право у погледу чисто математичке стране те доктрине, али да претпоставка реалне ванпросторне тачке представља оно што је најоригиналније и најнеопходније у мојој метафизичкој доктрини.

Идуће 1905 године нисам путовао у Берлин, а када сам школске 1906/7 узео годишње осуство и септембра 1906 дошао у Берлин, Хартмана више није било, он је на моју велику жалост у јуну те исте године већ био умро.

У предговору другој свесци мојих „*Принципа Метафизике*“, која је изашла 1912 године, налазе се о моме односу према Хартмановој филозофији поред осталог и следеће речи: „*Das Studium Ed. v. Hartmanns — war für mich bei der Konstruktion des allgemeinen metaphysischen Standpunktes zwar im wesentlichen von negativen Werthe, doch werde ich mich dieses negativen Einflusses Hartmanns, angesichts der Klarheit und der Schärfe seiner Darlegungen — stets mit Dankbarkeit erinnern*“.

Па и ове успомене један су нов израз те захвалности.

Како човек учи да гледа

На горње је питање наука до сада могла само врло тешко да одговори. Само мала деца уче нормално да гледају, али она не могу да изразе своја опажања и своје доживљаје. Тако научна теорија осећаја вида није никада могла да буде потврђена чињеницом. Хелмхолц је, додуше, већ дошао до сазнања, да сигурност вида или гледања није природна. Али како настаје она? Тек велики напредак у области очне медицине у последње време дао је одговор на ово питање. Данас се може оперативним путем повратити људска вид, који су можда већ десетинама година били већ потпуно слепи. Ови људи морају поново да уче гледање и према њиховим саопштењима можемо да установимо ток догађаја, који се том приликом одиграва.

Управник универзитетске очне клинике у Јени, професор др Зајдел, сада први пут обавештава о овим опажањима. Њему је успео јединствени случај да поврати вид једној 46 годишњој жени, која је 20 година била потпуно слепа. Осам дана после успешне операције ова жена опште није ништа могла да види. Тако полако су се развили извесни свесни утисци, али које она није могла да изрази као гледање. Ма да је она већ 25 година раније видела ипак је сасвим забораваила употребу очију. Она стога није могла да протумачи своје утиске гледања и да примени на оно, што је раније имала у свести. Тек се постепено уживљавала у сигурност гледања. И читати је морала понова да учи, исто је тако морала да учи да распознаје боје, ма да код ње о слепости боја није било ни говора. Али сада се догодила, када се жена опет привикла гледању, једна чудновата и неочекивана промена у целом њеном бићу.

(ЕОС)

СВЕТЛОСТ ИЗ ЈЕНЕ

Написао

Паул Басти

Шилер је рекао: „Универзитети преузимају команду над интелектуалним животом“. Песник је тада био професор у Јени. Јена, тај град тада од 7.000 душа, у духовном погледу постао је светски град. Пламен тога центра дизао се високо, привлачио је највеће духове, како из Немачке тако и из иностранства, а о студентима да се и не говори.

Откако га је изборни кнез Јохан-Фридрих Узвишени основао 1558, универзитет у Јени преживео је многе доживљаје; чувени математичар, професор Вајгел, имао је част да међу своје слушаоце има и Лајбница, једног од највећих немачких филозофа и научника. Будући писац *Теодицеје* могао је такође да слуша и часове о вештини путовања, часове о вештини писања саучешћа и честитки, а године 1705 дошло је до праве сензације, јер је одржан први час на немачком језику, а исто тако и о немачком стилу.

Универзитет у Јени нагло је почео да се развија поглавито због тога што је студентски живот у њему био много слободнији но на другим универзитетима. Године 1780 број студената достиже рекордну цифру од 3000. Студенти на тргу оснивају свој форум, на коме се дискутује, пева, бори, пије и светкују све светковине. У спаваћем вешу, са дугим лулама у устима, студенти су ишли на прве часове који су трајали у 6 часова изјутра, а који су обично одржавани код самих професора. Још у XX веку постојали су ти приватни часови код појединих наставника.

У та времена Јена се поносила Гетеовом изреком: „Јена, то лудо и драго гнездо“. Па је одједаред, захваљујући једном генералном човеку, филозофу Фихтеу, који је такође раније био студент у Јени, настао преврат, јер је он умео да омладини усади у душу религију акције и да је одврати од глупог беспосличења. Фихте је своје приступно предавање завршио речима:

„Сви напори ранијих столећа имали су за циљ да створе ово наше доба, доба хуманости. Племенита жеља мора да плати у свима нама и да свима сретствима појача завештање истине, морала и слободе, како би на тај начин наш трошни живот привезала за непрекидиви ланац којим се везују сва поколења човечанства. Пут је отворен свима људима од вредности, отворен у правцу праве бесмртности, где акција и онда живи, када име онога који је делао остане у сенци“.

Своје прво предавање Фихте је одржао о теми *Позив научника*. Он је говорио о достојанству личнога рада којим се дела на славу и величину отаџбине. Највећа дворана била је мала да би у њу стали сви слушаоци, тако да су многи студенти морали да га слушају начичкани по отвореним прозорима, начичкани по уздигнутим узвиз мртвевинама. Повећ од Фихтеа и доцније није било ниједног великог немачког духа који није имао живих односа са овом малом варошци. Професори и студенти напуштали су Јену како би њен дух проширили по земљи. Фихте је ишао у Берлин где је одржао своје чувене *Речи немачком народу*.

Јена је исто тако дочекала да не отуђивања када је за професора био постављен Шилер. Цео град био је на ногама, ипакло се, певало се, а Шилер, са своје стране, више је био аниматор но инструктор. Он је више проповедао но што је говорио, стал-

(Наставак на 14-тој страни)

Драгутин Илић-Јејо добитник прве награде за најбољу приповетку

Чланови жирија књижевног конкурса СРПСКОГА НАРОДА састали су се под претседништвом г. др Светислава Стефановића 28 овога месеца да би извршили поделу награда за три најбоље приповетке, чији је рок за подношење истекао 1 јула. Пошто су чланови жирија појединачно прегледали поднете радове, преко 150 већих или мањих приповедака, они су се на заједничком састанку једногласно сложили у додељивању предвиђених награда:

ПРВУ НАГРАДУ председника Српске владе, генерала Недића у износу од 15.000 динара добија **ДРАГУТИН ИЛИЋ-ЈЕЈО** за своју приповетку **СМРТ СРПСКОГ ДОМАЋИНА**.

ДРУГУ НАГРАДУ министра просвете Велибора Јонића у износу од 8.000 динара добија **ДУШАН ЂУРИЋ** за приповетку **НА СПЛАВУ**.

ТРЕЋУ НАГРАДУ уредништва „Српског народа“ у износу од 3.000 динара добија **БОСИЉКА ПАВКОВИЋ** за приповетку **ЊЕГОВ ДРУГИ ПУТ У СВЕТ**.

Чланови жирија јесу: др Свет. Стефановић, Тодор Манојловић, др Велимир Димић, Никола Трајковић и Милош Милошевић.

О учесницима књижевног конкурса

Чланови жирија саопштавајући своја опажања са конкурсна поводом додељених награда за приповетке изјавили су да су задовољни како одзивом учесника на конкурс тако и квалитетом упућених радова. Пре свега резултати и другог дела књижевног конкурса Српског народа показују како и поред изванредних прилика дух стваралаштва у српском народу није замро, већ да даје нове доказе своје снаге, обећавајући нове тековине српској култури у оквиру велике европске заједнице. У овим доказима и сведочанствима виталности српског генија можемо црпети снагу и вољу да истрајемо у напорима за опстанак и обезбеђење будућности српског народа чији уметнички и културни потенцијал може допринети обогаћењу европске културе.

С друге стране награђене приповетке, као и други послати радови показују по мотивима обрађеним, као и по инспирацији да је на српској књижевној ниви заорана нова бразда. Осећање нове љубави за српском отаџбином, љубав за родном грудом, разумевање мукотрпног сељачког живота, повраћен смисао за табелу вредности старог српског морала, као и улоге рада у животу народа долазе до изражаја најчешће у послатим радовима. Несумњиво је да нови резултати конкурса Српског народа потврђују смисао првих резултата да дух препорода захвата све више маха у дубину и у ширину. Српска књижевност, као и у ранијим својим светлим часовима, врши данас своју високу националну мисију, ослобођавајући се штетних туђинских утицаја и службе деструктивним идеологијама: Духовни лик Нове Србије оцртава се у делима старих и нових ствараоца, понетим новим духом обнове и вољом за новом културном величином Србије.

У сваком случају по просечној вредности послатих радова, без обзира што многи не задовољавају потпуно у погледу форме, може се очекивати да ћемо доживети нов процват књижевности, појаву нових имена и нових дела од стварне вредности. Без

обзира на све остало нова српска књижевност, блиска родној груди, народном духу и народним традицијама, задахнута новим духом времена, стварност је и ништа је не може изменити у њеним новим стремљењима.

О добитнику осам награда књижевног конкурса

Када је жири завршио свој рад и када је по обичају отворен коверат који је требао да садржи тачну адресу писца — он је био празан. Распитивало се на све могуће начине за име писца, али је све било узалуд. Најзад је редакција морала да прибегне последњем еретету: у дневним листовима је издата „потерница“ за добитником прве награде. И после два дана писац је пронађен. То је био — Драгутин Илић-Јејо.

Драгутин Илић-Јејо је довољно познат нашој јавности. Читав низ приповедака, један роман и велики број чланака по разним београдским часописима и листовима створили су Јејо једно сигурно име. Драгутин Илић-Јејо је исто тако познат и по томе што није никада прошао ни један књижевни конкурс а да он у њему није учествовао и — увек добио прву награду.

Али, упркос признању које је Јејо добио од јавности и самих књижевника који су му као чланови жирија додељивали награде, он од тих истих књижевника није признат као човек који припада њиховом кругу, већ је увек сматран као неко ко се само бави књижевношћу и награде добија — случајно. Чак је једном приликом, када му је на једном конкурс додељена награда, жири сам себе почео да корегира и демантовао се. То је био један културни скандал, који је показао сву необјективност и пристрасност људи тога доба. То је исто тако показало да истински таленти нису били мерилно вредности већ припадност једној или другој категорији, које су издизале своје људе и форсирале их. Везе са једном групом значило је више него сам талент. Не припадати ни једној групи, значило је себе онемогућити у јавном животу. Добити неку награду на неком конкурс а не припадати ни једној од владајућих категорија, то је био скандал.

Д. Илић-Јејо

Снимак С. Н.

И Јејо је био вечити скандал књижевних конкурса.

Кроз цео књижевни рад Драгутина Илића-Јејо провлачи се дубока љубав према човеку, самилост према пониженима и увређенима, жеља за једним лепшим и светлијим животом свих људи. Он се никада не пита како ћемо до тога доћи. Њега то не интересује. Он неће да зна за разне политичке теорије, које све без разлике обећавају срећу човечанству: можда не може да се одлучи за једну или другу, можда је скептик према свима. Али он верује да ће то боље доћи, јер је то природан развитак ствари, то је закон природе.

Јејо не припада свесно ни једном књижевном правцу, не пише ни по једном калупу и када

пише неће ништа друго него да удовољи своје нагону за писањем. Писање је за њега једна физиолошка потреба као и сан. Он доживи једну ствар, она га коцка, не да му мира, док је год не стави на хартију. Он никада своје приповетке није измишљао у свом кабинету, за писањим столом, већ је увек материјал за њих узимао из живота.

Он има врло оштро око када треба да види патњу и беду најсиромашнијих и најнесрећнијих. Он њихове несреће прима као своје и интензивно учествује у њима. Ствар бедних је и његова ствар. Када Илић-Јејо — књижевник апелује за несрећне, онда из њега говори Илић-Јејо — човек.

„Битна особина Србина је племенитост“

Рођен у срцу Шумадије, Ваљеву, Драгутин Илић-Јејо је чист претставник српства. Он је провео своје детињство, своју младост и најмужевније године по Србији и у вези са народом, познаје све добре и рђаве особине његове и — воли га такав какв је.

Многе лепе особине Срба настале су са новим добом, које је уништило и разборило наш патријархалан живот. Наш сељак, нарочито онај поред градова, изгубио је многогас не особине нашег народа и примио је многе које су нама толико стране.

Али Србин је у својој суштини остао добар и племенит. А то је за Јејо важније него технички напредак и цивилизација, што нам је донео напредак човечанства. Јејо је цео прошли светски рат провео као војник и небројено пута је присуствовао сценама које су му показале сву величину душе народа коме припада. Он је гледао како српски војник превија непријатеља који је пре неколико тренутака на њега пуцао. Он је гледао како српски војник даје и последње

парче хлеба непријатељском детету. Те своје особине Србин још није изгубио; треба само отићи у српска села која су удаљена од цинцарске и гангстерске атмосфере наших градова, у које је продрла негативна страна западног духа више него оно што је позитивно и добро.

Јејо верује у Српство, верује у његов напредак и место које ће једном заузети у европској заједници народа. То ће бити часно и лепо место. Само је потребно да прође неко време, да се многе ствари и појмови искристализују.

За књижевност је почео да се интересује још у основној школи

Чим је научио да чита и пише Јејо је одмах почео да се интересује за књигу. Његов отац, познати ваљевски кафеџија Јејо, био је један од ретких људи из његовог сталежа, који се живо интересовао за књижевност. Као што су у прошлости веку богати војвођански трговци били мецене тадашњих српских књижевника и књижевности, тако је ва-

љевски кафеџија Јејо био стални претилатник за све књиге које су се тада штампале на српском језику. Он је нарочито волео Драгутина Илића, брата Јојислава Илића, који је тада био на великом гласу у Србији. Највећа жеља кафеџије Јејо била је да и његов син Драгић буде једнога дана песник и књижевник. „Ово је мој Драгутин Илић“, говорио је често за свога сина Драгића, кога он на своју руку, без обзира на кума и крштење у цркви, назове Драгутин.

И маји Драгић, сада Драгутин, хтео је да оствари жељу свога оца и да се покаже достојан свога имењака и презимењака. Још у трећем разреду основне школе он пише песме, које су се тада толико свиђале његовом оцу и који га је храбрио да издржи и да продужи тим путем. У петом разреду он пише малу драму у стиховима *Селни*, коју игра ђачка дружина „Синђелић“ из Ниша и коју режира доцнији извршни редитељ Народног позоришта у Београду Гинић.

Тако пролазе године. Драгутин Илић-Јејо пише песме, приповетке, драме и то увек само за себе не желећи нигде да их објави. Свршава велику матуру у Нишу, где га затиче Светски рат. За време затишја, када по револуцима отпочне бескрајна чама, Јејо пише... Ове ратне приповетке спадају међу најбоље што је он створио. Нажалост, оне нису никад угледале света јер њихов писац није био признат ни од једног званичног круга, који је давао назив књижевника и тиме право на штампање њихових дела.

Осам књижевних конкурса — осам награда

Године 1917 Драгутин Илић-Јејо, учествује на свом првом књижевном конкурс и добија прву награду. То је био књижевни конкурс *Српског гласника* у Солуну а дело које је добило прву награду била је епска песма *Слава града Прилепа*. Између осталих на овоме конкурс је учествовао и Милутин Бојић, који овога пута није имао среће.

Затим се конкурси ређају. Године 1928 учествује на конкурс „*Двијете Зузорић*“ са приповетком *Дунавска улица*, која му доноси прву награду.

Године 1931 награда за комедију *Женидба Чарла Чаплина* опет на конкурс „*Двијете Зузорић*“.

Исте године *Политика* му награђује приповетку *Погодба*, која се преводи на многе европске језике и на — јапански. После овога долази награда за комедију *Два адвоката* коју изводи државна радиостаница у Сиднеју — Аустралија. Причу *Наша Паланка* награђује му београдска Општина. И последњу награду добија за роман *Циркузанери*, да би тај није награда завршио наградом *Српског народа* за најбољу приповетку.

СМРТ СРПСКОГ ДОМАЋИНА

Боловао чича Вујадин осам дана, а девога дана устаде из постеље као сваки здрав човек, позва најстарију снаху, која је те седмице била редуша, па јој рече: — Ти си прва и најбоља међу свима снахама, и баш се радујем што си ти редуша ове седмице. Теби смем нешто да поверим као своје детету. Ходи, кћери, ближе: ходи слободно.

Снаха приђе старцу чије лице беше бледо од болести, која не беше дуга, али која беше тешка, опора и опака. Изломила му тело, удове искомадала, а осушила живот у грлу, те сви укућани већ видеше да старац мора да умре. Оплакиваху га тајно. Морали су да крију сузе, јер када би их он видео такве, било би покора. Он беше један од оних домаћина пред којим се стоји мирно као у војсци пред старешином према коме се, иако је строг, осећа љубав, и то баш зато што је тако строг и правичан. Бојиш га се, а видиш да ти је пријатељ зато што тражи да га се бојиш због његове неумитне правичности. Ама, личи ли то као на страх Господњи! Приђе снаха старцу и мало се зачуди шта ли то има он њојзи тако важно да каже, да повери.

— Приђи, кћери, приђи и не бој се. Нисам ја тако opak, знаш ти то, већ тако ето, док бејаш у животу, био сам строг, али тако је морало да буде...

Снаха се зачуди шта треба да му значи ова напомена »док бејаш у животу«, па ће рећи:

— Бабо, Бог с тобом, па ти си и сада у животу!

Старац се осмехну и рече тихо, уморно и тешко:

— Е нисам, кћери, нисам; није вајде крити. Живот мој већ је истекао, и данас ето морам да умрем!

— Бабо!
— Не плаши се, кћери. Није то ништа страшно умрети. То се мора, и то је ред! Снаха претрну и гледаше га погледом зачућеним и страшљивим. Он то примети и брзо додаде:

— Немој сад да мислиш да сам вантазирао и памет изгубио или да сам се прометнуо у каквог виленяка и анатемњака, далеко био од наше куће! Јок, кћери, већ хоћу да умрем данас после подне, и то у време када сви укућани буду били на окупу, свих мојих шест синова, све моје снахе, сви ви што сте моји и Божји. Зато, кћери, брзо све да урадиш што ти будем наредио, а знај да су ове моје наредбе последње.

Жена већ и засузи, јер се необично чудила старчевом поступку, те је он прекоре:

— Мируј, дете, па слушај што ти казујем: Одмах шаљи дете по пријатеља Јакова. Нека му каже, да сам му поручио да одмах дође. Да каже нужно је. Јеси ли то разумела?

— Јесам, бабо.

— Кад то урадиш, да ми ти спремиш рубине у које ће ме обући Јаков; и ново моје одело да спремиш, и још копоран, фермен, нове тозлуке и чарапе, и подвезице, и то оне црвене са кићанчицама што сам их као младић носио. Е па ред је, и право је, јер је последње! Тако да ме обучете, у то одело, а на главу шајкачу, да ми метнете... ону војничку, знаш! Јес' подерана, али ако: много она казује, кћери, па ето њу хоћу! То добро памти, јер ја и када умрем, могу да видим шта се ради по кући и ко слуша а ко не слуша!.. И киту босиљка у руке да ми метнете, и свећу воштаницу, и то од жутог воска, увијену у мараму од нашег српског платна. Крштавао сам, знаш, па свећа мора да дође у руке, да се имам са чим Богу похвалити: да сам крштавао, венчавао, спајао, а никада раздвајао!.. Поп Љубисаву ти да кажеш и оставиш му у аманет да ми чита велике молитве и све како иде по закону од ксрица. Плач Јеремијин да ми чита!.. Знаш, и попа бих звао, али стар је много, па нећу да га крпам и сада и после

када ме буде жалосно опевао... Кад умрем велику свећу да ми запалите; а она је тамо у долапу у соби за госте. Њу да запалите са божићне свеће, коју ти ево предајем; а ову божићну свећу запалиће ми твој муж, мој најстарији син, баш кад будем издисао. Узми свећу, јер можда нећу имати снаге да је сам запалим. А ако имаћем... али узми је, па ћемо видети...

Снаха узме пружену свећу и остаде још зачућенија и још се више престаши, али мирно све подносише и слушаше што јој старац говораше. А он настави даље и ово:

— Огледала по кући окрените зиду, а сат мој зауставите, јер кад умре неко у кући, време се брише, и настаје глумило и мрак. Али, Богу хвала, то траје само док мртваца не изнесу, а кад га изнесу живот наставља опет своје послове и све тече ка да ништа није ни било. Младе и девојке црне мараме да не мећу, јер моје је време дошло, и нема младост шта да жали. Гроб је гробу потребан, раван један другом и браћа су!.. Кад умрем прозоре отворите, да ми душа може хитро обилазити наше стаје; а за четрдесет дана кадите ову собу у којој ћу да умрем. На њиве не идите да ме тамо кукате као што је обичај, јер њиве морају и даље остати веселе и срећне. Оне не смеју да чују плач,

да се не заборави! А сада пожурите, и све ради као што ти наредих, а ја идем да обиђем стаје и стоку и остало... Укућани сви да буду на окупу мало раније... кажи и зашто: хоће, реци, бабо наш да умре!.. Ако стигнете, позовите и најближе наше суседе и пријатеље... и њима реците зашто их позивам! Није, снахо, ако стигнете да их позовете, већ да их позовете! Јесте, то наређујем, и хоћу тако да буде!

То рече, па одмах изиђе хитро напоље и позва најмлађег сина Станоја да пође са њим. Дечак приђе оцу и зачуди се и он откуд старца на ногама. Вујадин помилова дечка по глави, благо му рече да је момче и по, и крете право у шталу. Два добра коња гризли су суво мирисно сено за јаслима, ударали копитама о под и фрктали кроз ноздрве. Вујадин помилова дечка по глави, па га затим потапша по сапима и рече:

— Зекане, добро моје! Дobar да будеш и слушај ове што остају ка' мене што си слушао. И ти, делијо, добар да будеш, — добаци и другом зеленку, па и њега потапша по сапима.

У истој штали, у дну, била је кобила са својим малим ждребетом. Приђе и њима, и када помилова ждробе рећи ће Станоју: — Е њега теби поклен...

Написао

2. Илић-Ђеђо

Цртежи: Н. Бешевић

већ само песму и здрав смех нашег лепог народа!..

— Сузе не, кћери! Плач, никако, кћери! То памти и то свима реци када будем умро! То нећу да им сада свима говорим, да их не жалостим и да не помисле да сам шенуо и с пута памети скренуо... Њиве нас хране; оне су срећа наша и богомоља наша, и живот наш! И наш рај!.. Подушја ми дајите како ваља и требује, — то већ знате како закон наређује и Ристова вера!.. Малој деци по кући по комад хлеба дајте да једу за мојим сандуком, јер кад тако испрате свога деду никада неће бити без хлеба. Али мотику не смеју никада испуштати из руку. То сам ја већ учио све вас још док сам био жив, а то сада само онако узгред кажем: глади нема за мотику!.. Кад се с гробља вратите поставите совру за све вас и за све наше пријатеље, а моје место на зачелу нека буде празно, али постављено, јер и моја ће душа доћи на вечеру и биће с вама! Пијте ми и за покој душе, али паметно кажите да пију, јер у првој и другој чаши је срећа, у трећој песма, у четвртој свађа, у петој крв и болест, а у шестој смрт! И то сам већ често говорио нашим укућанима, и они то знају, али и сада то понав-

— Их! — зачуди се деран не верујући својим ушима да су чуле тако лепу новост. — Али брато ми га неће дати, неће, знам ја то!

— Ко њега пита, море?! Ја то наређујем!

Затим одоше свињама, па у тор, али ту не беху овце; још су биле на паши са говедима. Вујадин затим изиђе с дечком у воће, па се попе на плот и погледа низ зелено далеко поље метнувши руку изнад чела. Гледао је свој мал на паши и подрхтавао од радости, али и од жалости, што се растаје са својим благом. Чула се звонцад чији је звук ронио у само срце и нагонио га да јаче куца. У оку му се указаше сузе, и он тада сиђе са ограда, јер није могао да издржи тугу што га поче хватати за само грло. Врати се затим опет кроз воће кући, па онда изиђе на пут пред кућом, а са овога пређе у своју њиву засаћену кукурузом, који беше високо израстао али још није био почео да отседа плодове и пушта svilу. Кукурузи стадоше шуштати за његовим и дечаковим корацама. Старац рашири груди, дисаше пуном снагом и гуташе милину што је лебдела у свежини кукурузове шуме. Их, добра кукуруза! Та како се растати са том

лепотом, с том младошћу ових светих поља, с том милошћу Божјом?! Како да умреш, чича Вујадине, и оставиш ту дивну момчад, наоружану храном и сваком снагом, зрном златним?! Како да заборавиш поносне своје хранитеље, лепе и високе, чедне и благе као девојачка доброта?

Зато старац корачаше журно да што пре изиђе из ових зелених батаљона наоружаних сваким обиљем, да скине тугу са срца и радост и милину са душе, јер га одједном обујмише и жалост и радост.

Из кукуруза уђоше у пшенично класје, валовито и далеко као валовито и далеко море, неогледно и таласасто, пуно мира, благослова, благостања и санка слаткога. Не бојиш се, бајо мој, никога кад сагледаш увалатало житно поље које је твоје: даје ти оно снагу и храбри те да слободно живиш и да се никога не бојиш, јер те оно подржава, челичи те и казује ти да ниси ничији роб и да то не можеш постати. Кроз пшенично поље нога не сме да гази свуда, већ само стазом и унаоколо, јер рај се не сме прљати ногом човечјом: у њему се и над њим се само лебди! Зато је и чича Вујадин сада лебдео над својим рајем, благо га душом миловао и сузама радосним обасјавао као благим сунцем које залази.

Гледао је тако дуго пољем житним, гледао и ћутао. Па одједном рашири руке, све већ као суви босиљак, које су на њега и мирисале, рашири их као да хтеде да загрли сву ту лепоту, и заплака, заплака тешко. Поље житно беше таласасто, али се таласи уставили, укочили; не крећу се. Само се над њима играју лептири као птичија над сињим морем и игром својом казују да је живот леп, весео, радостан; да је срећа живети и да свако може на свету да буде срећан. Само кад људи тако хоће; само кад су људи умни; само кад су једни за друге као ти мали бели лептири!

Ну старац брзо сакри сузе од дечка и нагло се врати натраг, опет кроз кукурузе.

У дворишту пиљез кљуца и бушка тамо амо. Патке гегају око свињаца и траже зрнелу што је просуто нехотично кад је кукуруз даван вепровима. Чича Вујадин погледа живину љупко, па помилова Зељова, који му беше пружио шапу као да хоће да се рукује. Викну најмлађу кћер да му донесе воде да опере руке. Кћи га одмах послуша, а када са тим беше готов, уђе у кућу, па у своју собу, те отвори сандук што је био под постељом. Сандук старински, војнички, чији је поклопац изнутра сав облепљен сликама са вашарских колача. Ту је залепљена и његова војничка слика, у ставу мирно, са рукама припијеним уз тело и тесак; са погледом упртим у онај кружић на фотографском апарату; а око благо, мило и пуно чежње за селом, кућом, чељадима, стоком, пашњацима, њивама и ливадама. У томе сандуку мир и ред и мирис на дуњу, на босиљак, на липов цвет и на чисте рубине.

— Еј Мирјана, — повика одједном. — Нико да не улази у собу.

— Неће улазити нико, бабо.

Ваљало му је да преброји неки новац, да среди неке хартије, квите, облигације и друга којекаква документа и писанија. На томе послу остаде дуго, и када опет ступи у кућу затече сву чељад окупљену. Сви беху ћутљиви, забринут и само би тек понеко шапнуо нешто, док би му они остали давали знак да ћути, да не миче са свога места. Укућани већ беху дознали шта се дешавало са старцем. Јест, био је болестан, али шта му би одједном да се држи тако чудно? И откуд му та снага да тако одједном напусти постељу, па да чак и шврљка по целом имању? Сусетка баба Илинка на све то вртела стално главом, јер је знала из искуства да није добро кад се болесник нагло осети добро и кад чак и постељу напусти одједном. Али је ћутала, да не би плашила укућане.

Одједном се чуше вратнице. То беше стигао пријатељ Јаков.

Лично га дочека старац на вратима и повика:

— Е, добро стиже, Јакове, и баш у први час! Све је готово, и сад ето да се свршава! Само сам још тебе чекао.

Јакову беше мило што је чича Вујадин устао, али право да кажемо изненадио се кад га виде, те се мало као трже и брзо погледа по народу као да је тражио одговор како је дошло до овога чуда. Међутим, мир остаде непомућен, те Јаков повика:

— 'Вала Богу, Вујадине, кад си само устао!

— Јесте, устао сам, Јакове, али сад ћу поново да легнем, и више се нећу дизати! Уђи, брате, уђи, па седи као човек.

Јаков уђе. Тресну мало штапом о опанак, па седе.

— Јавнуше ми да дођем одмах, па ето велим да се пожурим и извршим наређење, јер знам, Вујадине, да код тебе нема шале! — насмехну се Јаков.

— Нема! А сада ни помислити, јер ово је сада веће него све досад!

Деца донеше Јакову ракију, и он наздрави. Синови чича Вујадинови стојаху крај огњишта, њих шесторица, а жене пристизаху једна по једна. Кад се већ сви искупише по оном ранијем Вујадиновом наређењу рећи ће најстарији син:

— Бабо и родитељу, ево ми се окупило како си заповедио.

Вујадин је био на собним вратима, па нареди да улазе у собу, а они који не могу да стану да стоје ту, у кући, и слушају шта ће се говорити. Тако и беше, а када се напуни соба чича Вујадин прво ће рећи Јакову:

— Е па, Јакове, брате, време је да се поздравимо, јер ја сад хоћу да умрем! Само сам још тебе чекао, а ваљало ми је умрети још пре два сата. Али стрпио сам се и сачекао сам те!

Прође лак поремећај кроз дотадашњи тајац и осети се како сви присутни начинише покрет као једна нога. Неко као да испусти мали хук, али брзо одујми, јер ту није приличило ни да се дише. Старац рече одмах затим:

— Јесте, Јакове, и ви, децо моја, све је свршено. Ја мрем, па хоћу да вам издам наређења. Тебе, Јакове, молим да ме оку-

паш и обучеш, а вас, децо моја, молим да ме много не жалите и не оплакујете. Кад нечему дође време, време му је. Не питајте небеса зашто једна година није родила, зашто је друга преродила, зашто су ретови и сузе, или песма и кукњава: све је то у вишој руци и у вишој памети, а она све то зна шта сиужи и зашто што мора да буде тако како је. Па и ово моје данашње мора тако да буде, и не чудите се, јер ја нисам изгубио памет, већ сам је добио и постао видовит, па видим своју смрт, и видим закон који ме уклања са овога света! Све је то по закону и вишјем наређењу, и зато све мора тако да буде.

Ту чича Вујадин приђе Јакову, пољуби га у чело и заврши:

— Е, сад збогом, Јакове, па ти све овако да урадиш као што сам те замолио, а најстарија моја снаха помоћи ће ти у свему и све ти додати што покојнику требаје! Сад ме ви послушајте, децо моја, и ти, домаћице моја, и сви ви, синови, кћери, унучићи и снахе моје! Старешину сам вам оставио, па сви да га слушате као мене што сте слушали; а он вас да чува и заповеда вам као што сам ја то чинио. Шест синова и четири кћери, четири снахе и то-

лики унучићи!.. Ко то, море, има данас осим мене?! Па зато сам увек био срећан и срећан умирем. Толики мој народ, еј хеј, па то имају само они што су и од царева већи! Ето, то је срећа, ако још нисте знали шта је она!.. Њиве и поља да радите и поштено живите. Мотика никада није глад, а го штап и залудница јесу. Са седима живите у слози и љубави и све их поздравите. А ви, суседи и браћо, што се искуписте чим дознадосте да бих и вас желео да видим на умрлом часу, будите с мојима у љубави: мобу им чините и на мобу их позивајте. У несрећним и гладним годинама нека су вам амбари заједнички и уста иста: нека су као једна уста за једно тело, и нека вам свако трпљење, свака мука, а и свака радост буду заједнички и једно и као један Бог! Цркве посећујте и Бога се сећајте; и оних се сећајте који немају и који траже и који моле; а и оних који не моле, већ услугу своју треба да наплаћу! Уздрваље, Петре, и ти Благоје, и ти Живане, и ти Анђелко, и ти Драгославе, и ти Мирјана, и ти Полексија, и ти Анђелија, и ти баба Иконија! Поздравите све моје укућане и све наше селјаке из близа и из даља! Збогом сви и

праштајте! Сад ћу да легнем на ову постељу и да умрем. Али прво дед ти, снахо, дај овамо ону божићну свећу да је упалимо.

Синови, снахе, домаћица Вујадинова, укућани, суседи и сви пријатељи повикаше скоро из истог гласа:

— О, о, ој...

А најстарији син чича Вујадинов рече гласно и тешко:

— Ама, бабо, не говори тако и не ждисти овај народ! Каква смрт?! Нема од тога ништа! Здрав си ти, и са нама остајеш!

Али Вујадин већ прими од снахе свећу, укреса палидрвце и припали је.

— Сад узми, сине, ову свећицу, па када будем испустио душу, да њом пригалиш ону што ће ти дати твоја жена... Дед, снахо, спреми и ту велику свећу што је у долапу... А ви, браћо, сви сада да кажете: »Бог да прости Вујадина Ковачевића!«

Нико ништа не изусте. Нико се не помаче. Све беше зачуђено и збуњено; у лицу сви бледи и изгубљени.

— Онда ја да кажем за себе, браћо, и ево да кажем: Бог да прости мене Вујадина Ковачевића! Али с великом ћу жалашћу ући у свој град ако и ви то исто не поновите. Браћо, учините ми ту љубовцу и кажите сви одједном: »Бог да прости Вујадина Ковачевића!«

Народ одједном испуни ову жељу скрушено, али гласовито, топло, и чу се:

— Бог да прости Вујадина Ковачевића!

— Е хвала вам, браћо, и пријатељи, и сви моји, и праштајте!

Одмах се спусти на постељу, прекрсти руке и упре очи у таваницу, али које се одједном помутеше, а доњи капци заиграше. Усне се почеше грчати, а лицем сину светло-модра светлост, која се понови брзином трептаја још неколико пута, па се одједном изгуби и наместо ње лице обли тамнило пепељаво као туч и прекри ледена сета и укоченост.

И појавише се по две сузе под модрим склопљеним капцима од којих једна склизну низ само лице до седог старчевог брка. Већ упаљена свећа обасја старчев светитељски лик и чудесно још јаче посребри његове дуге власи.

Песма у раду нашег народа

Пођемо ли од најлакших кућних и пољских радова па до оних најтежих исте врсте, било да их раде људи, било жене, увек ћемо чути и опазити да се ти радови обављају уз певање или певушење, појединачно, или заједнички, у хору.

Наш народ је сав прожет музикалношћу и музиком — песмом. Музика је саставни део његове душе и његовог духа. Она је главни потстрекач и најважнија изражајна могућност за све његове болове и радости од овога света. Музика је за њега тако потребна а у исто време тако природна духовна изражајност, као што је крвоток природан и важан у физичком животу човечијег организма. Српски народ је обуймљен и прожет музиком, као највећом духовном снагом и потребом, као највећим даром божијим, да кроз њу сагледава и саосећа недокућиве ствари овога и онога света, да у својој души овом најплеменитијом и најдубљом уметношћу ствара потребан мир и хармонију и да другима кроз њу саопштава своје најскривеније болове и патње и своје највеће радости. Наш човек са села не стоји пред музиком као пред неком тајном, он је сав у њој и за њу.

Треба само посматрати нашег селјака када на вашару или пред каквом трговином бира звонца за своје волове, који ће са њим тежно на њиви или у рабацилуку радити. Тај рад треба прожети музиком са тих малих звона, да би био пријатнији и лакши: да се створи илузија блаженства и животне бескрајности. Све што се ради и све што тече око њега слива се у те тонове и иде у бесконачност. Још кад се њимовима тих звона помеша и

његова песма дубока, питома, широка и мека, онда се заборавља на напор и зној и душа се спаја са ведрим плаветилом у небеским висинама.

Са истом озбиљношћу и пијететом он одабира за своју употребу и друге инструменте: двојнице, свирале, гусле, гајде, дромбуље и друге ненародне инструменте, хармонике, виолине, кларинете, јер му ти инструменти омогућују да даде одушка својој души, да му олакшају тежак и напоран рад и да ојачају вољу за нове напоре. А он се и кроз инструмент и кроз песму подједнаком снагом изражава и прожима цео свој рад и све друге животне догађаје.

Ако иде за стадом он пева или свира. Песма му је лака, радосна, пасторална. Разлеже се по пољима, луговима и дубравама као радосна жртва Богу, као искрена песма захвалности за све примљене природне дарове.

Ако се оре, копа, бере, жање, опет се ради уз песму изразиту, звонку и снажну. Сваки рад има свој одређени циљ, свој одређени облик и своју технику, па према томе општем карактеру, проналази се и ствара песма која одговара и садржином и изразом: Главно је да рад буде прожет песмом, јер песма је блаженство, а кроз блаженство се тежобе лакше подносе.

Има још једна чињеница која до сада није запажена и истакнута, а која исто тако има великог значаја у песми при раду код нашег народа. Све ове песме које се певају за време пољских радова, који зависе од плодне

земље, од добре засејаности, од кише, сунца итд., једном речи од природе, од Бога, имају у себи један веома арханчан обредни тон, па и један чисто мистично религиозни призив. Све то није тако јасно и упадљиво, али се присуство тих виших елемената у овим песмама осећа. Свакако да су се ти елементи и тај тон, штимунг, задржали у овим песмама још из оних времена када су наши праотци певали химне и оде шумским и пољским божанствима за добру кишу, за добре плодове, за лепо време. Зато готово све ове песме имају у себи нечега веома озбиљнога, а озбиљно се и певају. Зато ваљда стари људи и жене говоре увек младежи: певајте за време рада, ваља се.

И одиста те песме као да су саставни део тих поља и шума и тих снажних људи: природа, човек, рад и песма. Та песма као да је духовни врхунац заметка оног плодног семена баченог у земљу. Све што се ради, ради се по једном вишем императиву, ради се уз песму због једне више духовне потребе, да се најзад завршено дело опет крунише игром и песмом.

Ништа се лепше не да ни видети ни чути, него када девојке, сеоске жетелице, у лепим и живописним народним ношњама жању жуту и зрелу пшеницу уз дивну жетелачку песму, пуну савиљеве чежње и чедне чулне топлине. Обично их певају у један или два гласа, али врло звонко и изразито, иако се оне крећу у врло уским тонским интервалима. Та песма им даје снаге да по

цео дан раде врло тежак посао на врелом сунцу, а после рада да готово целу ноћ играју у колу испод неког сеновитог хрasta окупаног плаво-бледом месечином.

Или треба чути снажне гласове мушкараца копача, чија се песма победнички ори преко црних њива и зелених поља као херојски поклич, као унапред сигуран знак у победу: плода мора бити. Песма је та проста, снажна и изразита, као да природа говори кроз њихова уста: ја сам господар, али ако истрајно радиш победићеш ме. И они се боре радом кроз песму и побеђују.

Добро је и угодно чути сетну, чежњиву и сањиву песму жена предилба и везиља. Уз пуцкараче ватре и зврјање вретена изливају се кроз ове песме све мисли, све чежње, све недокућиве тајне, али се не сме застати док се посао не сврши. Песма је та која ће нас одржати у будном стању.

А песма је та стара, истинска и убедљива. Пева се у један, два, па и у три гласа. Народски просто, али чисто у интонацији и са необично јасном дикцијом. У хармонији најчешће се чују секунде и квинте, често пута на једном лежећем басовском тону. Ранија тврђења да наш народ пева само једногласно, врло су произвољна и нетачна.

Битно је за тај народ да при раду неуморно пева, битно је и то да је та песма исконска и произишла из најдубље потребе човека који се бори са природним елементима и стихијама, а битно је, а можда и најважније, да се та песма не заборавља и не

одбацује, већ се преноси са колена на колена.

И кад тај и такав човек из народа дође у град на посао, непосредно из природе и са таквим схватањима о раду и његовом спровођењу уз органску везу са песмом, не трудећи се да се њеног магијског дејства ослободи, он ће сваки и најтежи и најнегоднији рад изводити са песмом. Чућете његову радну песму и када туца камен за путеве и када носи циглу и малтер на грађевинама и када по чудном и необично дејствујућем ритму са својим сарадницима набија у хору шипове за мостове.

Ако вам та песма и та музикалност понекипут изгледају чудни, несавршени и не израђени до краја, верујте да се љуто варате, јер то је и песма и музикалност и то од великог смисла и снажног дејства. Одбаците површна опажања и заклучке о немусикалности појединих покрајина нашег народа. Јер су и ти људи врло музикални, а њихове песме носе у себи један виши и дубљи исконски смисао и потребу, као што је и њихова музикалност подешена према тим песмама и њиховим духовним потребама.

Те и све друге песме које пева наш народ треба поштовати, волети и гајити у себи, као што их сваки појединац из народа цени и негује и носи у својој души кроз цео свој живот, па и кад у граду доспе као интелектуалац и до највећих друштвених положаја, он ће у самоћи са тугом у очима и чежњивим гласом тихо и сетно да запева:

Ој Мораво, моје село равно,
Кад си равно што си водоплавно!

Написао
Ханс Маркарт

Конкурс „Српског народа“ ЗА СРПСКУ СРЕДЊОШКОЛСКУ ОМЛАДИНУ

У овим данима тешког искушења по српски народ и наде у обнову и препород, нови конструктивни дух и воља за радом и стварањем, који преовлађује код средњошколске омладине, јесу велика нада целог народа и залога за бољу будућност. У циљу да овај нови дух средњошколске омладине, да њена прегнућа и настојања за оздрављењем и препородом српске Отаџбине дођу до што виднијег изражаја и буду забележена, СРПСКИ НАРОД, по жељи председника Српске владе генерала Недића, у сагласности са министром просвете В. Јонићем расписује конкурс, позивајући све ученике и ученице виших разреда гимназија, учитељских и средњих стручних школа у Србији да са својим радовима узму учешћа у њему.

Конкурс СРПСКОГ НАРОДА предвиђа награде за две врсте радова: за радове са унапред одређеним темама и за радове са слободно изабраним темама из појединих области нашег духовног живота.

I. Предвиђено је 10 награда за најбоље израђене темате о овим значајним питањима из српског националног живота:

- 1) Србија пре свега и нада све;
- 2) Само слога Србина спасава;
- 3) Мисија светосавског православаља у прошлости и будућности српског народа;
- 4) Споменници српске културе;
- 5) Улога српске задруге у прошлости и садашњости;
- 6) Дужности и одговорности интелигенције према народу;
- 7) Улога српског сељака у националној историји;
- 8) Село у српској књижевности;
- 9) Значај и вредност рада и стварања за препород Србије;
- 10) Задачи српске средњошколске омладине у обнову Србије.

II. Предвиђено је по 3 награде за најбоље израђене саставе о слободним темама из ових области:

- 1) за 3 најбоље песме;
- 2) за 3 најбоље приповетке;
- 3) за 3 најбоља путописа;
- 4) за 3 најбоље расправе о српским књижевницима или њиховим делима;
- 5) за 3 најбоље расправе о личностима или догађајима из српске историје.

Скреће се пажња учесницима конкурса за слободно изабране теме да имају у виду прилике и време у коме живимо и о положају у коме се данас налази српски народ. Према томе узимаће се првенствено у обзир песме родољубивог карактера, у којима ће бити изражена осећања према Отаџбини и родној грудни, према своме народу и своме завичају, затим песме посвећене вечитим темама религиозним, филозофским, етичким и социјалним, које су одувек мучиле немирни људски дух у његовим стремљењима.

Од приповедача тражи се да првенствено обрађују мотиве из омладинског живота, као и из савременог живота српског села и града, као и из старије или новије српске прошлости. Путописци ће описивати углавном своја путовања кроз српске земље, описујући природне лепоте Србије, њене уметничке споменике, историске знаменитости и културне тековине, као и народне обичаје, националне и расне особине српског народа и његове градитељске тежње у изградњавању националног начина живота.

Скрећемо такође пажњу учесницима конкурса да слободне теме из историје српске књижевности могу бити посвећене и нашим савременим писцима, а да теме из историје могу бити изабране из културне историје српског народа.

Радови ће се подносити анонимно у затвореном коверту, а у другом коверту биће означено тачно име и презиме, назив средње или стручне школе учесника, разред и одељење, као и место одакле је учесник. Рукописи по могућству треба да буду ошквцани на машини или врло читко и разговетно написани, и то само на једној страни листа. Нечитки рукописи неће се узимати у обзир.

Рок за подношење рукописа јесте 15 септембар.

Према одлуци председника Српске владе, генерала Недића, и министра просвете и вера Велибора Јонића, тај одбор састављен је овако: **Сима Пандуровић**, књижевник; **Др Филип Медић**, професор Универзитета, уредник «Просветног гласника»; **Младен Ст. Ђуричић**, књижевник; **Никола Трајковић**, професор и књижевник; **Др Живомир Младеновић**, професор и књижевник; **Др Коста Милутиновић**, професор и књижевник; **Др Ђорђе Живановић**, доцент Универзитета.

Одређене су награде у износу 100.000 динара.

Данас цео свет зна колико се медицина служи α -зрацима у борби против извесних болести, или да ои извршила промене у извесним органима, или пак да ои те органе учинила видљивим. Али оно што се мање зна то је да су ови зраци велико помоћно средство у онолошким истраживањима. Они заузимају видно место у радио-биологији.

Као што је познато, сва жива бића састављена су од органа, а ови од микроскопских ћелија, које су опет састављене од протоплазме са језгром. То језгро показује реакција и општи са α -зрацима, на које је врло осетљиво. Дејству α -зрака на то језгро приписује се смрт ћелија, или њене измене приликом радиоактивних операција.

Три методе

Када се приступи зрачењу животињских или биљних ћелија, примењује се да оне различито реагирају на акцију α -зрака, и то према степену своје младости или старости. Једне су способне да одмах образују нове ћелије путем дељења, друге показују одређене својствености, али су спорије у погледу множења. Путем радио-биологије могу се проучавати начини реагирања живих ћелија, њихов степен осетљивости, а та осетљивост нарочито је драгоцену у искоришћавању за медицинске сврхе. Проучавање реакција органа под акцијом α -зрака претставља једно друго поље истраживања, јер, иако су органи скуп многобројних ћелија, иако се може контролисати акција зрака на њих, резултат тих подвојених акција не одговара простом сабирању појединачних резултата добијених поводом сваке ћелије. Један орган уствари је једна целина која има своје особене реакције које подлежу нарочитим законима. Кад је реч о целим организмима онда ствар постаје још сложенија, јер ти организми исто тако не реагирају у виду математичког распоређивања органа који у њих спадају. Они такође имају свој сопствени начин реаговања, различит од реаговања органа, различит од реаговања ћелија.

Наука о наслеђу

Да би се ова многобројна посматрања живог бића и његових појединачних делова могла практиковати после зрачења, потребно је да енергија Рентгенових зракова буде достављена живом бићу и апсорбована. Имајући у виду физичку природу тих зракова, јасно је да се то апсорбовање енергије мора десити у унутрашњости самих ћелија. Треба приметити да се то дешава у врло малим јединицама коже, које се могу само микроскопом посматрати. Сва та истраживања подведена су под теорије, којима се често додају нови проналасци, измене и проширења, па отуда често због те многострукости долази и до забуне.

Имајући у виду истраживања о наслеђу код животиња и код биљака, зна се да када наступи процес сексуалног множења, делови партнера се уједињују и од њихове фузије, тих микроскопских ћелија, рађа се једно ново живо биће, наравно после дуге серије преображавања. Свакако да пре плођења мушке и женске „споре“ могу бити изложене Рентгеновим зрацима као и све друге ћелије. Тада се дешавају промене индентичне онима које се констатују од обичних ћелија, но при свем том дешава се и нешто ново, а то је да те сексуалне ћелије садржавају све наследне елементе које су родитељи пренели на дете, а Рентгенови зраци имају то својство да у тим елементима изврше промене такве врсте које у потпуности могу изменити наследне карактере. Рентгенови зраци на тај

начин пружају специјалистима за наслеђе средство врло ефикасно и врло погодно како би се извршиле промене у наследним карактерима, док се међутим до 1927 године веровало да никаква спољна акција не може на њих утицати.

Промене у наследним карактерима

Стално се покушавало да се наследне измене изврше у једном одређеном виду, али су се наследни елементи показали доста упорни. Истина, у извесним специјалним случајевима, према јачини зрачења, може се добити једна одређена врста промене, која се дешава чешће но остале. Научник при свем том мора чекати на случај како би се остварило оно на чему је он вршио припреме. Дуго се веровало да те вештачки изазване мутације имају мање животне отпорности но форме наслеђа које нису мењане као и то да те мутације одговарају извесним наследним „болестима“. И то је тачно у већини случајева, али ипак није потребно да се у животињском и биљном царству врше нека велика истраживања како би се добиле наследне промене које одговарају порасту виталних снага.

Новине у науци о наслеђу

Међутим нова експериментална наука о наслеђу не ограничава се само на то да су α -зраци у могућности да изврше извесне измене у наследним формама, већ она тежи и томе да објасни суштину посматраних феномена. Одавно је утврђено да мутације не долазе само од једног процеса већ да се промене одигравају на три различита начина.

Прва група промена (метаморфоза) наслеђа састоји се у факту да број хромозома расте сразмерно почетној цифри. Друга група, после примене α -зрака, задржава почетни број хромозома, али они мењају структуру. Трећа група не даје никакве промене у језгру.

Раније се нарочита важност придавала трећој групи, али се сада све више обраћа пажња другој групи приликом чијих се метаморфоза врши промена хромозома.

На основу свега овога јасно се види да су α -зраци одиграли првенствену улогу у проучавању карактера и физичке структуре наследних елемената.

Наслеђе код биљака

Што се тиче ћелија извесних биљака, оне су врло често обавијене једним врло јаким омотом. Техника је искористила то, па је у многим случајевима те јаке омоте искористила у индустријске сврхе (целулоза памук итд.). Дакле, у томе нису заинтересовани само ботаничари, већ и техничари и специјалисте у погледу кончаних ствари, и да би ове усавршили они морају добро познавати структуру омота ћелија. Путем микроскопа, а нарочито путем ултра-микроскопа, ти омоти се могу лепо проучавати, али чим је реч о малим телима сразмере 1/10.000 мм., данашња техника постаје немоћна, те је приморана да у помоћ позове α -зраке. И само захваљујући α -зрацима дознају се подаци о суб-микроскопској структури омота ћелије.

Када је физичар Рентген крајем XIX века пронашао зраке који носе његово име, тај проналазак испрва је интересовао само један део природних наука, али су убрзо затим Рентгенови зраци прешли границе физике и ушли у поље медицине, где су уродили многим плодовима, тако да њихово дејство даје наду за још веће научне могућности.

СВЕТЛОСТ ИЗ ЈЕНЕ

(Наставак са 10-те стране)

но је истицао величину историјске будућности човечанства. Око себе је више имао верне следбенике но обичне студенте. Сем једне озбиљне болести, Шилер је у овом малом месту проживео 10 срећних година, ту се оженио, ту је добио своја два сина, а код њега су долазили чувени мистични песник и мислилац Новалис и велики немачки песник Хелдерлин. Велики научник фон Хумболт нашао је великог песника Лесинга како се побавучке, баш као оно Хенрих IV, игра са својом децом.

Фон Хумболт се настанио у Јени како би „протрљао свој мозак са Шилеровим мозгом“. Два пријатеља често су излазили у шетњу, Хумболт је под Лесинговим прозорима плескао и давао му знак да треба да изађе, како би заједно некуда пошли.

Као што је познато Шилер је у Јени написао своје чувено де-

ло **Јованка Орлеанка**.

Велики Гете исто тако често је долазио у овај град, у коме је месецима остајао како би у његовој тишини довршио своја дела, међу којима спадају **Херман и Дорогеја**, **Метаморфоза биљки** итд. Код великог војводе, са којим га је упознао његов пријатељ Кнебел, Гете је често одлазио, али су код Кнебела одржаване седељке на које су долазили песници Виланд, Матисон и други и на којима је Гете читао своја дела.

У доба романтизма Јена је опет доживела сјајну епоху. На њеном универзитету предају оба Шлегела.

Борбе које су 1806 године вођене на висовима око Јене нису много узбудиле житеље. Сам Наполеон задржао се у граду, о коме је понео симпатичну успомену. Иако је један француски поручник био убијен на дуелу са једним студентом, Наполеон је

одобрио граду 300.000 франака помоћи. Али 1813 године Јена је као и сви остали градови у Немачкој осетила дубоко патриотско узбуђење у жељи за ослобођењем земље.

Научни глас града Јене такође је увек био знатан.

Филозофи и историчари као што су Дројзен и Куно Фишер предавали су на његовом универзитету. Почетком XX века ту су се налазили мислиоци сасвим различитих праваца, као на пример дарвиниста Хекел и идеалиста Ојкен. Проналазач антипирина Кнор предавао је хемију. Генерални професор Абе својим оптичким радовима успео је да од Цајсових фабрика створи једну од најчувенијих светских техничких радионица. На основу свега тога, с правом се може рећи да светлост која се на све стране шири из Јене траје већ око четири стотина година, с пуном вером да ће и даље трајати.

Часопис за политику

Zeitschrift für Politik. Heft 6/7, Juni/Juli 1943. Izdanje Carl Heymanns — Berlin W 8.

Зашто је Јанко Веселиновић увек радо читан

Јанко Веселиновић: *Изабране приповетке*. Издање „Југоисток“, Београд 1943, стр. 143.

У колекцији Српске књиге, коју савесно уређује књижевник Ж. Милићевић, изашле су ових дана *Изабране приповетке* Јанка Веселиновића.

Књига садржи десет приповедака: *Кумова клетва, Момче, На прелу, Преслава, Чича-Пера, Град, Пугињак, Божји слуга, Вечност*.

Приповетке Јанка Веселиновића увек су радо читане. Чита их и младо и старо, јер оне, као ретко које, заиста имају трајну вредност: даровити сеоски учитељ, дао је даровиту сеоску приповетку, и, од Јанкове појаве као писца па све до данас, ниједан критичар није му оспорио приповедачки дар.

И заиста Јанково приповедање, глатко, јасно, самостојно, у толикој је мери природно да се има утисак како испричане ствари баш саме од себе причају.

Препричаним стварима дати снагу самопричања, у томе је величина Јанковог дара.

Није, дакле, чудо што је Јанко Веселиновић одмах ушао у ред српских класичних писаца.

Класичан писац, је онај који је у стању да читаочеву пажњу не само стално одржава будном, већ да пробуђену пажњу без грубих напора увери да приповедање није опсена, већ од почетка до краја вредност у душевном збивању читаоца.

Дете са села, Јанко је у описивању појединаца, средине, при роде, народног живота, остао народски писац. Њему је пребацивано да је видео само лепе ствари а преко лоших да је прелазило, да је село идеализовао и дао идиличну сеоску приповетку.

То је погрешно. Јанко Веселиновић није иди-

лични писац: Јанко Веселиновић је народни човек здравих живаца, здраве душе, за кога су живот, природа, постајање већ сами по себи добро и лепо, па се све неравнине с нешто напора могу изравнати.

Тај дух исконог самодовољства којим се и лоше и добре стране живота здравим живцима осећују, здравим живцима превазилазе, — то је снажно животно здравље, то је урођен оптимистички такт, који је погрешно називати идилом.

Идила је штурог смотра радених снага, немењање животних услова: оптимистички такт је произвођачка воља, радена целисходност.

По Јанку Веселиновићу српски сељак се пати, бори, посрће и успева, али зло никад не зацрни, не прецрни, нагонски осећајући да не постоји ни сталност добра ни сталност зла, већ њихова животна смена. Српски сељаци по њему нису трагични глумци већ људи који људски броде, одлазе, долазе с уверењем да у животу има места и јадиковању и ашкиковању.

Није идиличан писац онај, који мал те не у свакој приповетци драмско повесмо тако упреда да га чиста животна снага после је дино распреда.

Свођење и саме трагедије на драматски степен, у томе је стил ведрине којим је располагао Јанко Веселиновић.

И није чудо што се његове приче увек радо читају, поново про читавају, без обзира до које су мере животни примерци идилизвани, или песимизовани, јер је Јанко, баш као и сами његови сељаци, мајстор да од плача не направни кукњаву, од смеха не направни церекане.

Лепо преведени, лепо опремљени Лафонтен

Лафонтен: *Басне за децу, превоје с оригинала Драгослава Илића, илустрација Бука Јанковића*. Издање „Југоисток“, Београд 1943, стр. 29, Дин. 50.—

Као и свуда тако и код нас Лафонтенове басне су одавно познате и увек радо читане, јер је у њима на лак и леп начин изражена прастара мудрост и практична поука.

Лафонтен је песник и мислилац.

Као мислилац, он на првом месту заступа идеју да у свету свако своје зашто има своје зато, да су, како збивања у природи

тако и збивања међу људима, повезана великим законом узрочно ети и да је правилно разумевање тога закона круна људске мудрости.

Као песник Лафонтен је својим даром на сјајан начин успео да животне поуке представи у форми која читаоца орасположава на размишљање о добру и злу.

Нигде поезија није била боље у служби моралу но у Лафонтеновим баснама, књига и за младе и за старе, јер су у њој изнете старе истине, које, такође, увек остају младе, свеже.

Преводити Лафонтенове басне није лако јер су оне писане класичним француским језиком. Драгослав Илић се трудио да превод буде што бољи: басне су препеване на наш језик, можда гледате литерарније но што би требало за децу, непосећену још у српску литерарну терминологију, али је препев озбиљан, складан.

Лафонтенове басне су лепо преведене, лепо опремљена књига, садржајни и технички добитак наше књиге уопште.

Радио

СВАКОДНЕВНЕ ЕМИСИЈЕ БЕОГРАДСКЕ РАДИО СТАНИЦЕ

- 5.00— 6.15 Другарски поздрав
- 6.15— 7.00 Емисија за српске сељаци и вести на српском језику
- 7.00— 7.10 Вести на немачком језику
- 7.10— 9.00 „Добро јутро, драги слушаоци!“
- 9.00— 9.20 Вести
- 9.20—12.00 Пауза
- 12.00—13.00 Подневни концерт
- 13.00—13.10 Вести на српском језику
- 13.10—13.50 Подневна музика
- 13.50—14.00 Вести на немачком језику
- 14.00—14.50 Нешто за тебе
- 14.50—15.00 Извештај о водостању
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде с лаганим понављањем и кратке вести за војску
- 15.30—16.00 Пауза
- 16.00—18.20 Српске емисије
- 18.20—18.40 Час немачке народне групе
- 18.40—19.00 Музика за тебе
- 19.00—20.00 „Из савремених догађаја“ на немачком језику и вести на страним језицима — бугарски, мађарски, француски и румунски.
- 20.00—20.20 Вечерње вести
- 21.40—22.00 Поздрав младић београдског стражара
- 22.00—22.15 Последње вести
- 00.00—02.00 Поноћне мелодије.

НЕДЕЉА, 1 АВГУСТ

- 16.00—16.05 Извештај Врховне команде на српском језику
- 16.05—17.00 Београд поздравља Бор. Суделују: Тамбурашки оркестар Аранички, дует Катински, Павле Радошевић, квинтет Ђорђевић, дует Перић, „Златна петорка“ и квинтет Николић

ПОНЕДЕЉАК, 2 АВГУСТ

- 16.00—18.20 Српске емисије
- 16.00—16.30 Дувачки оркестар под управом Фрање Седлачека
- 16.30—16.35 Извештај Врховне команде
- 16.35—17.00 Очи чарне (плоче)
- 17.00—17.30 Квинтет Ђорђа Николића свира српске мелодије
- 17.30—17.40 Предавање
- 17.40—18.10 Народна музика. Изводе: Народни оркестар Милановић, Марија Маринковић-Бадужи и Добривоје Јовић
- 18.10—18.20 Из савремених догађаја.

УТОРАК, 3 АВГУСТ

- 16.00—18.20 Српске емисије
- 16.00—16.30 Музика из тонфилмова (плоче)
- 16.30—16.35 Извештај Врховне команде
- 16.35—17.00 Наставак музике из тонфилмова. Изводе квинтет Симић и Војин Поповић
- 17.00—17.30 Народне песме и музика. Изводе: Народни оркестар под управом проф. Петра Крстића и солисти: Милица Павловић и Јован Стефановић-Курсула
- 17.30—17.40 Предавање
- 17.40—18.10 Народна музика. Изводе: Народни оркестар Обреновић, Злата Јефтић и Момчило Рајић
- 18.10—18.20 Из савремених догађаја

СРЕДА, 4 АВГУСТ

- 16.00—18.20 Српске емисије
- 16.00—16.30 Гудачки квинтет Немечек-Слатин
- 16.30—16.35 Извештај Врховне команде
- 16.35—17.00 Камерна музика. Изводе: Виолета Симић (харфа), Илија Тодоровић (чело) и Иван Туршић (клавир)
- 17.00—17.30 Концерт мушког октета под управом Богдана Цвејића
- 17.30—17.40 Предавање
- 17.40—18.10 Звучи Тамбурица. Изводе: Тамбурашки оркестар Аранички, Катарина Лилић и Бранко Гуцуцки
- 18.10—18.20 Из савремених догађаја

ЧЕТВРТАК, 5 АВГУСТ

- 16.00—18.20 Српске емисије
- 16.00—16.30 Аудиција Радио Београда
- 16.30—16.35 Извештај Врховне команде
- 16.35—17.00 Концерт забавног оркестра под управом Фрање Седлачека
- 17.00—17.30 Концерт радио хора под управом Богдана Цвејића
- 17.30—17.40 Предавање
- 17.40—18.10 Печни час
- 18.10—18.20 Из савремених догађаја

ПЕТАК, 6 АВГУСТ

- 16.00—16.30 Народне песме и музика. Изводи народни оркестар под управом проф. Петра Крстића. Солисти: Теодора Арсенић
- 16.30—16.35 Извештај Врховне команде
- 16.35—17.00 Шлагери. Изводи квинтет Симић и Војин Поповић.
- 17.00—18.10 Народна музика. Изводи Народни оркестар Милановић, тамбурашки оркестар Аранички, Зорка и Богдан Бугаји, Ната Павловић, дует Чуковић-Павловић и Лепа Лештарић
- 18.10—18.20 Из савремених догађаја

СУБОТА, 7 АВГУСТ

- 18.00—18.20 Српска емисија: Гласови са позорнице.

Пажња! Продавцима златног накита

Не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упућени у њихову стварну данашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима а на послетку у Вашем је интересу понудите и познатој фирми „ВРАЧАР“ која ће Вам платити одмах по највишој дневној цени, или ће Вам бесплатно и стварно проценити „ВРАЧАР“ — Београд, Палидулска улица бр. 6. — Продужење Душанове улице. — Телефон 28-706. — Дорћолска пијаца.

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 3.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

Кућну листу издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Овим је оглашум за неважећу. *Сава Књежевић.* 514 1—3

Полициску пријаву издату од престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашум је за неважећу. *Витомир Јовановић.* 515 1—3

Кућну листу издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашум је за неважећу. *Даринка Смиљковић.* 516 1—3

Полициску пријаву издату од престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашум је за неважећу. *Милева Вујић.* 517 1—3

Кућну листу издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашум је за неважећу. *Сава Милековић.* 518 1—3

Полициску пријаву издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашум је за неважећу. *Дамјан Илић.* 519 1—3

Полициску пријаву издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашум је за неважећу. *Миља Павловић.* 520 1—3

Кућну листу издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашум је за неважећу. *Милева Петровић.* 521 1—3

Украћена ми је лична карта издата од Престојништва полиције, Крагујевац, за 1943 год. Оглашум је за неважећу. *Илић Владимир* 522 1—3

Личну карту бр. 9472 издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу нестала ми је. Оглашум је за неважећу. *Јанковић Урош.* 523 1—3

Пријаву и личну карту издате од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Овим је оглашум за неважећу. *Елизабета Јанковић.* 524 1—3

Личну карту издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам па је оглашум за неважећу. *Кристина Аздејковић.* 525 1—3

Личну карту бр. 395 издату од Општине ресничке изгубио сам па је овим оглашум за неважећу. *Вуловић Александар.* 526 1—3

ПРИЈАВУ И ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Овим је оглашум за неважећу. — *Душанка Симић.* 470 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам, па је оглашум за неважећу. — *Олтеан Милица.* 471 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, па је овим оглашум за неважећу. — *Љубица Димитријевић.* 472 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам па је оглашум за неважећу. — *Милица Лазаревић.* 473 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 8038 издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашум је за неважећу. — *Радашин Глишовић.* 474 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам, па је оглашум за неважећу. — *Милосав Симић.* 475 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам, па је овим оглашум за неважећу. — *Радмила Живковић.* 476 3—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам, па је овим оглашум за неважећу. — *Драгомир Рајковић, шнајдер.* 478 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам, те је овим оглашум за неважећу. — *Малиша Варјачић.* 486 3—3

ПОСЛОВНУ КЊИГУ и пријаву издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашум је за неважећу. — *Стаменка Димитријевић.* 487 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу, па је овим оглашум за неважећу. — *Стана Вучковић.* 488 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ, личну карту, полициску пријаву и купонску књижицу добивене из Престојништва градске полиције изгубила сам. Све оглашум за неважеће. — *Перса Младеновић.* 490 3—3

ИЗГУБИО САМ шоферску дозволу добивену из министарства трговине и индустрије у Београд И. 3486 од 6 марта 1925. Оглашум је за неважећу. — *Душан Вуксановић, шофер из Крагујевца.* 489 3—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ за заробљенике издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашум је за неважећу. — *Милана Павловић.* 483 3—3

ИЗГУБЉЕНУ ПОВЛАСТИЦУ за воденицу издату од стране Среза Краг. бр. 4141 од 5-III-1935 год. оглашум неважећом. — *Јован Милановић, д. Косорице — Ср. Краг.* 492 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Овим је оглашум за неважећу. — *Првослава Савић.* 477 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Престојништва градске полиције, Крагујевац, изгубио сам. Овим је оглашум за неважећу. — *Чедомир Недић, Војводе Путника 20.* 479 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам, те је овим оглашум за неважећу. — *Гроздана Спасић.* 480 3—3

НЕСТАЛА МИ ЈЕ дуванска књижица бр. 35 издата од Престојништва полиције, Крагујевац, па је оглашум за неважећу. — *Милош Вујић, пензионер.* 481 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам, па је овим оглашум за неважећу. — *Вера Тадић.* 482 3—3

МОЈУ ПЛАНУ КЊИЖИЦУ издату од стране Градског школског надзорништва у Крагујевцу оглашум за неважећу јер сам исту изгубила. — *Негосава Стефановић, учитељица у Крагујевцу.* 491 3—3

ИЗБЕГЛИЧКУ И ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције, Крагујевац изгубила сам. Овим их оглашум за неважеће. — *Вера Петернел.* 484 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Овим је оглашум за неважећу. — *Бождар Милекић, шегрт.* 485 3—3

ВАТРОГАСАЦ

К. Д.

ПАШИЋЕВА 7. — ТЕЛЕФОН 20-459
Пожарни апарати са хемијским средствима за гашење пожара са:

ПЕНОМ, ТЕЧНОШЋУ, ТЕТРАХЛОРОМ

Ватрогасни материјал и прибор. Пунимо и оправљамо пожарне апарате. 527 2—2

СТАРИ НАКИТ И ДРАГО КАМЕЊЕ

Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња.

„БУКУЉА“

ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА
Краља Милана 41-а до Славије

528 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

9 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Алексе Ненадовића 16 1/2 ид. део Дин. 2.167.000.—
- 2) Плац са зградом Курсулина 26 Дин. 1.300.000.—
- 3) Плац са зградом Војводе Протића 13 Дин. 2.000.000.—
- 4) Плац са зградом Романијска 26 Дин. 230.000.—

11 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Коче Капетана 36 Дин. 3.800.000.—
- 2) Плац са зградом Шуматовачка 88 Дин. 1.000.000.—
- 3) Плац са зградом Дубљанска 65 Дин. 800.000.—
- 4) Плац са зградом Стјепана Радића 7 Дин. 1.500.000.—
- 5) Плац Хартвигова 12 Дин. 10.000.000.—

13 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Врт у ул. Борфа Радојловића Дин. 1.700.000.—
- 2) Плац са зградама Франше Депереа 86 Дин. 1.000.000.—
- 3) Плац са зградама Адмирала Гедрата 95 Дин. 4.500.000.—
- 4) Плац Толстојева 28-30 Дин. 1.800.000.—

Продаја ће се обавити од 9—12 час. у банчној згради Скадарска 33/II где се могу добити сва даља обавештења. 529 1—1

ПОСЕТИТЕ СТОВАРИШТЕ МОДЕРНОГ НАМЕШТАЈА

Ђорђа Барјактаревића

БЕОГРАД — КР. АЛЕКСАНДРА 87 и 97. ТЕЛ. 40156.

Има велики избор спаваћих соба, кухиња, трпезарија, комбинованих соба, кауча, патент фотеља, салонских дубоких фотеља, уз најниже цене, најлепши избор за 1943 годину. 530 4—4

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

3 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградама Француска 48 Дин. 3.500.000.—
- 2) Плац Браће Радовановића Дин. 300.000.—
- 3) Плац са зградом Карловацка 6 Дин. 1.000.000.—
- 4) Плац са зградама Невесињска 9 Дин. 1.100.000.—
- 5) Плац са зградом Војислава Илића 51 Дин. 600.000.—

5 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Чубрина 2 Дин. 5.000.000.—
- 2) Плац са зградом Страхињинића Бана 27 Дин. 2.500.000.—
- 3) Плац са зградом Чубрина 3 Дин. 6.000.000.—
- 4) Плац са зградама Мил. Драшковића 14 Дин. 5.000.000.—
- 5) Плац са зградом Сање Живановића 10 Дин. 3.000.000.—

7 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Краља Петра 38 Дин. 3.500.000.—
- 2) Плац са зградом Риге од Фере 3 Дин. 2.500.000.—
- 3) Плац са зградом Чубрина 2 Дин. 3.000.000.—
- 4) Плац са зградом Ивана Беговића 9 Дин. 2.500.000.—

Продаја ће се обавити у банчној згради, Скадарска 33/II, где се могу добити сва даља обавештења. 534 1—1

КУПУЈЕМО КЊИГЕ

половне на свима језицима
позовите нас — долазимо!

Књижара „СЛАВИЈА“ тел. 29195

Егзекутивна опомена

Окружни уред за осигурање радника у Београду у смислу §-а 42 Закона о осигурању радника и чл. 29 Уредбе о осигурању, принудној наплати и ненаплативости порезе (службене новине од 29 децембра 1938 бр. 304) позива све послодавце као дужнике да доносе за месец мај и јуни 1943 године, које нису уплатили у законском року доспетка, исплате овоме Уреду у непрекорачивом року од 8 дана.

Тако исто позивају се и они послодавци који раније приносе доспеле пре приноса за месец мај 1943 ни до данас нису платили, да и они уплате своје дугове у року од 8 дана.

У колико се послодавци не одазову овом позиву и не уплате своје дуговање Уреду, Уред ће у смислу постојећих законских прописа повести егзекутивни поступак по својим органима и извршити наплату дуга присилним путем по Уредби о осигурању, принудној наплати и ненаплативости порезе, а тиме се послодавци излажу осетним посебним егзекутивним трошковима.

Осмондненни рок за плаћање дуга треба рачунати од дана објаве ове егзекутивне опомене у новинама.

Из канцеларије Окружног уреда за осигурање радника у Београду 22 јула 1943 бр. 20146-43. 532 1—1

Државна Хипотекарна банка Главни филијал у Нишу

изложиће јавној продаји на дан 3 августа 1943 год. са почетном лицитационом ценом ова имања:

- 1) Обреновићева бр. 25 Дин. 750.000.—
- 2) Угао Лешјанинове и Скопљанске Дин. 640.000.—

Продаја ће се обавити у згради банчног филијала у Нишу, где се могу добити сва даља обавештења. 533 1—1